

לכל האתת והמופתים

גיליונות 'עומק הפשט' 84 – 79
תשרי תשע"ז

מחיר החוברת 2 שקל

ניתן לשלוח

רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

נא לתרום בעין יפה, להמשך הופעת הגיליונות.....!

כל הזכויות שמורות.

אפשר לקבל קובץ זה חינם בדוא"ל.

עומק הפשט

נייד: 052-7687405 | פקס: 02-6507823 | gmail.com@5047867

גליון נושא: 'ריפוי באמצעות מח אחד'

בס"ד, יום ג' פרשת נצבים, כ"ד אלול תשע"ו. דיונים אקטואליים בסוגיות הנלמדות. פסחים דף קיג: לעורר לב המעיין בלבד, ואין לסמוך על הדברים 'הלכה למעשה'. נתנם על ידי החפץ בעילום שמו - לאוקמי שכינתא מעפרא.

פנינים

פה מפיק מרגליות

ידוע ומפורסם שיעוריו של הג"ר מנשה ישראל רייזמן שליט"א - פה מפיק מרגליות. לפני הרבה שנים החליט ר' מנשה ישראל להכנס לעובי הקורה ולברר נושא מורכב זה ומסר על זה 'סדרת שיעורים' (ליל שישי ג' אלול תשע"ג ואילך) מקיפים ומסכמים בעניין מטוטלת, כישוף, מח אחד, וכל סוגי המיסטיקה המצויים. גם בארגון הקירוב 'הידברות' הוא הסמכות התורנית אליו מפנים את כל השאלות בנושאים מסועפים אלו.

בהקדמה לשיעור הוא מספר, כבר יותר מ- 10 שנים אני חוקר בודק ודורש את כל הנושאים הקשורים לנושא זה, וכן בגדרים ההלכתיים של המצוה היסודית המפורשת בתורה (פרשת שופטים דברים יח יג) תמים תהיה עם ה' אלהיך: והוסיף, "נדמה לי שבמרוצת השנים הספקתי לראות את כל הספרות התורנית שנכתבה בנושא זה".

הוא מוסיף - כיום העולם נהפך לכפר גלובלאי קטן, וכל מה שקורה באי נדח יודעים עליו מיד בכל העולם, ממילא נכנסו כל הדברים המיסטיים שיש בכל קצוות תבל גם אצל ציבור המדקדקים במצוות, שיש כיום המון מטפלים בשיטות שונות, וצריך לברר כל דבר האם הוא מותר או לא.

לשמיעת השיעורים במערכת השיעורים הממוחשבת של 'קול הדף' חייג 02-6400000, עם המענה הקש 2 לבחירת שפת האידיש, כעת הקש 2-3-5-8-3 להשמעת נושא זה, במאגר נמצא כרגע 21 שיעורים - הקש את מספר השיעור הרצוי. או לחילופין; עם המענה הקש 1 לבחירת שפת העברית, הקש 94 לנושא זה, הקש את מספר השיעור הרצוי.

השיעורים נמצאים גם במאגר הממוחשב של 'קול הלשון', להשמעה חייג 03-6171111. ❖

אין שואלים בכלדיים

בגמ' (פסחים דף קיג:) אמר רבה בר בר חנה אמר רבי שמואל בר מרתא אמר רב משום רבי יוסי איש הוצל מניין שאין שואלין בכלדיים, שנאמר (דברים יח יג) תמים תהיה עם ה' אלהיך.

כלדיים: לדעת רש"י (ד"ה בכלדיים) כלדיים זה בעלי אוב. ותמה הרשב"ם (ד"ה כלדיים), הרי על בעלי אוב יש פסוק מפורש אל תפנו אל האבת (ויקרא יט לא). ותירץ בשו"ת הרשב"א (מיוחסות רפג, הובא בב"י יו"ד קעט) דהאיסור לשאול בעל אוב קודם מעשה ומבקש מהם שיעשו מעשה וישיבו לו תשובתו. אבל אם כבר עשו באוב, אין איסור של שאלת אוב לבקש להם שיגידו לו מה שמעו, ועל זה חידשה הגמ' איסור משום 'תמים תהיה'.

לדעת הרשב"ם (ד"ה כלדיים) כלדיים פירושו חוזים בכוכבים. ותוס' (שבת קנו:) דייק כן מהגמ' שם. והביא את הספרי שאין שואלין בגורלות משום 'תמים תהיה'. וגורלות וחוזי בכוכבים חדא מילתא הוא.

דין זה נפסק להלכה בב"י ובשו"ע (יו"ד סימן קע"ט סעיף א'), אין שואלים בחוזים בכוכבים ולא בגורלות, שנאמר תמים תהיה עם ה' אלהיך. וכ"ש דאסור לשאול בקוסמים ומנחשים ומכשפים (פסקי מהרא"י סי' צ"ו).

1. דברי הראשונים

נחלקו הראשונים האם 'תמים תהיה' הוא מצות עשה. לדעת הרמב"ן (סה"מ

שכחת העשין מצוה ח', דברים יח ט), תמים תהיה הוא מצות עשה, שנייחד לבבנו אליו לבדו ושנאמין שהוא לבדו עושה כל, ולא נדרוש מהוברי שמים. ואם נשמע דבר מהם נאמר - הכל בידי שמים, כי הוא משנה מערכת הכוכבים והמזלות כרצונו. וכן מנוהו מוני המצוות; הבה"ג (עשין קמד), והסמ"ק (סימן י'), והיראים (סימן תלא, כא).

אולם לדעת התרומת הדשן (פסקים וכתבים סימן צו) בדעת הרמב"ם, והגרי"פ פערלא (בביאורו לסה"מ לרס"ג סוף לא תעשה יח) בדעת הרמב"ם ובדעת רס"ג, וכן דעת המהרש"ל (בשו"ת סימן ג' וביש"ש חולין פ"ח סימן י') שאינו מצות עשה ואינו איסור ממש וקרא אסמכתא בעלמא, ועיקרו בא להבטחה שכאשר אתה תם - חלקך עם ד' אלוקיך.

2. האם יש כח במכשפים ?

נחלקו הראשונים האם יש ממש בכל הכוחות שהגויים סומכים עליהם. דהנה כתוב (דברים ד יט) אֲשֶׁר חָלַק ד' אֱלֹקֶיךָ אֶתְּם לְכָל הָעַמִּים תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם: וידוע מה שכתב הרמב"ם (הלכות עבודה זרה פרק יא הלכה טז) שכל הדברים האלו כולן דברי שקר וכזב הן, ואין ראוי לישראל שהם חכמים מחוכמים להמשך בהבלים אלו, ולא להעלות על לב שיש תועלת בהן. ועל דרך זה כתב הרמב"ם דאין כח בכישוף ואין סכנה בזוגות שהכל כזב, כדברים אלו כתב הרמב"ם בפירוש המשניות (סוף מסכת יומא). וכתב על זה הגר"א (יו"ד קעט ס"ק יג) שהפילוספיא הטעתו. ואמר בשיעורו הגרי"ש אלישיב זצ"ל (הערות למסכת פסחים דף קט: ד"ה דאתי בה לידי סכנה) שזה הפעם היחידה שהגר"א מתבטא כך על הרמב"ם. והוסיף הגרי"ש שהרמב"ם פירש את כל הסוגיא של זוגות, שמכח הדמיון ניזוק. בענין זה עיין בקריה נאמנה (רש"י פין מהדורה ב' עמוד קס) עדות מר' צבי הירש קצנלבוגן.

וכעין זה כתב הרמ"א בדרכי משה (יו"ד סימן רמו) בשם תשובת הרשב"א (תיד תטו) שלא נמלט מלהמלך אחר קצת דעות הפילוספים. וכן הרלב"ג שהיה גדול בתלמוד, הטהו אותן חכמות מדרך אמת.

אולם נחלק הרמב"ן (דברים יח ט) שהכשפים והקסמים שאסרתם תורה יש בהם ממש. וכאשר ברא הקב"ה הכל יש מאין, עשה העליונים מנהיגי התחתונים אשר למטה מהן, ועשה עוד על הכוכבים והמזלות מנהיגים מלאכים ושרים שהם נפש להם. והזכיר את שיטת הרמב"ם - ורבים יתחסדו בנחשים לומר שאין בהם אמת כלל, כי מי יגיד לעורב ולעגור מה יהיה. ואנחנו לא נוכל להכחיש דברים יתפרסמו לעיני רואים. ורבותינו גם כן יודו בהם. אלא פירוש המצוה של תמים תהיה עם ה' אלהיך - שנדרוש העתידות רק מבורא עולם, המשנה מערכות הכוכבים והמזלות כרצונו, מפר אותות בדים וקוסמים יהולל. ונאמין שכל הבאות תהיינה כפי התקרב האדם לעבודתו.

רוב הראשונים כתבו כדעת הרמב"ן, והאריך בזה הרמח"ל בספרו דרך ד' (חלק ג' פרק ב', בעניין הפעולות בשמות ובכישוף. פרק ו', בעניין השפעת הכוכבים). ועל הפסוק (דברים כט כה) וְלֹא חָלַק לָהֶם: כתוב בתרגום אונקלוס ולא אוטיבא להון. ופירש רש"י לא הטיבו להם שום טובה, ולשון לא חלק אותו אלוה שבחרו להם לא חלק להם שום נחלה ושום חלק. אולם הרמב"ן פירש שאין להם כח מעצמם אלא מושפעים מהקב"ה.

והנה לשון הפסוק הוא (דברים לב יז) יִזְבְּחוּ לַשֵּׁדִים לֹא אֱלֹהִים; ופירש רש"י לא אלה - כתרגומו דלית בהון צרוך (פירוש כח ויכולת - שפתי חכמים), אלו היה בהם צרוך לא היתה קנאה כפולה כמו עכשיו. ומשמע שסובר כדעת הרמב"ם.

3. להבין ולהורות

בכדי לדון ולהורות מה הדין במגוון סוגי הרפואה האלטרנטיבית, תחילה צריך לברר אופן פעולתם ואז אפשר לדון מה הדין. והנה גם לשיטת האוסרים, אין חשש ללמוד איך זה פועל כדי להכריע את הדין, כמפורש בגמ' (שבת דף עה.) לא תלמד לעשות (דברים יח ז) - לעשות אי אתה למד אבל אתה למד להבין ולהורות. ופירש רש"י שתוכל לעמוד בהן, ואם יעשה נביא שקר לפניך עניני נחושים וקסמים תדע שהוא מכשף. עוד מבואר ברש"י (על התורה, דברים יח ט) כלומר להבין מעשיהם כמה הם מקולקלים, ולהורות לבניך לא תעשה כך וכך, שזה הוא חוק הגוים.

'קינסיולוגיה' (Kinesiology)

4. מה זה 'קינסיולוגיה'?

'קינסיולוגיה' יישומית היא תורה בעלת ענפים רבים, שהתפתחה בשנות תשכ"ד (1964) ונקראה 'מגע בריאות'. בשנת תש"ל (1970) הקינסיולוגיה נחלקה ל'קינסיולוגיה' יישומית, חינוכית, 'מח אחד' ועוד. אחת מהנחות היסוד הבסיסיות של ה'קינסיולוגיה' היא שהגוף זוכר הכל. כל אירוע וכל דבר שאנו חווים נרשם בזיכרון בתת מודע, גם אם איננו במודע (כיוון שהיינו צעירים מידי או מכל סיבה אחרת).

[להמחשה: מומחי מחשבים קובעים, שאין אפשרות למחוק פעולה לגמרי מהמחשב, אפשר רק לא יראו את זה מלמעלה, אולם 'טכנאי מחשבים מומחה' יוכל לשחזר כל פעולה שהמחשב עשה אי פעם].

ככל שיטות הטיפול ההוליסטיות, גם שיטת ה'קינסיולוגיה' רואה את האדם כמכלול של גוף רוח ונפש שאינם נפרדים. הנחת היסוד היא כי התת-מודע הוא המפעיל את האדם, ושולט בהתנהלות היומיומית – באופן לא מודע. הטיפול נועד להעלות מהתת מודע להכרה ולמודעות, את החוויה שנשארה "תקועה" בגוף כדי לגרום למטופל לשחרר אותה.

שיטות ה'קינסיולוגיה' עובדים על הרובד הרגשי, ומחלחלים לאט לאט לרובד הפיזי. ולוקח הרבה זמן לראות שיפור רציני ברובד הפיזי.

5. מה זה 'מח אחד' (one brain)?

'מח אחד': אחד הענפים הבולטים ביותר בשיטה של 'קינסיולוגיה' יישומית, הוא 'מח אחד'. בה שואלים שאלות, ומקבלים תשובות ואינפורמציה באופן לא מילולי מהגוף על ידי בדיקת שריר עדינה, באמצעותה ניתן לזהות ולטפל במהירות במקור הבעיה וכן בדפוסי התנהגות וזיכרונות מודחקים הקיימים (מודע, תת מודע, ובגוף עצמו). ניתן לשחרר מתחים גם אצל ילדים קטנים, או מבוגרים המתקשים בתקשורת מילולית.

אבחון (גילוי מקור המתח): השאלה מתבקשת, איך זה עובד? ובכן; שלב האבחון עובד כך, המטפל יכול לאבחן בעיות רגשיות ורפואיות אצל המטופל, על ידי תקשורת באמצעות שרירי הגוף שלו המקבלים "הוראות" מהשריר שבמרכז המוח. המטפל שואל שאלות ומקבל תשובות על ידי השריר, אם השריר קשה התשובה שלילית. אם השריר רך התשובה חיובית, כלומר כאשר התת מודע מרגיש שזה האמת, השריר מרפה את עצמו [ויש גם שיטה דומה לזה, להחזיק את היד מול האוכל ואז להרגיש בשרירים האם המאכל טוב עבורו]. המטפל מפענח באיזה גיל ושנה הדבר אירע וכך הוא מתקדם לפתרון.

מנהג ישראל תורה

רפואה אלטרנטיבית

מודעות: לצד הרפואה הקובנציונלית הנהוגה משנים קדמוניות, בעשרות השנים האחרונות נכנס חזק למודעות הציבור, מושגי יסוד של הרפואה האלטרנטיבית (הנקרא גם רפואה משלימה), עד שישנם כיום מרפאות במסגרת קופות החולים בישראל, וכן במספר בתי חולים בעולם, המציעות שירותי רפואה אלטרנטיבית, כחלק בלתי נפרד מכלל 'שירותי הבריאות'. בהרבה מקרים כאשר הרופאים הקובנציונליים מרימים ידים, הם שולחים את הפציינט לטיפול אלטרנטיבי.

ישנם שיטות עם הצלחה מוכחת של 90-100% ריפוי. יש שיטות עם הצלחות מועטות יותר 30-40% ריפוי, ויש שיטות שבכלל לא הוכיחו את עצמם. יצוין שאין שום שיטת ריפוי בעולם, קונבנציונלי כמו אלטרנטיבי, עם 100% ריפוי תמיד בכל מצב (ש.א.).

תופעה זו לא פסחה על הציבור החרדי, כאשר המידע המדובר הוא נושא הנלמד בהשתלמויות למורות. כמו כן מצוי כיום בהרבה ריכוזים חרדיים עשרות מטפלים בשיטות שונות ומגוונות, והמון פציינטים שמגיעים לקבל מרפא לנפש ולגוף.

חובה לברר היטב כל דבר, האם סוג הטיפול המסוים אסור או מותר. במאמר הנוכחי נתמקד בשיטה הטיפולית הנפוצה מאוד בזמננו – 'מח אחד', שהוא ענף מתורת ה'קינסיולוגיה'. ❖

טיפול (שחרור המתח): באמצעות בדיקת השריר אפשר לטפל ולרפא, ולהקל על מצבים לא נעימים, כגון; לחץ, כאב, חרדה, שיפור ביצועי למידה, תיקון מערכות יחסים, והשגת תחושת בריאות ורווחה.

בתהליך השחרור מבצעים שינויים מהותיים - פתיחת חסימות אנרגטיות, פתיחת צ'אקרות ומרידיאנים המאפשרים ריפוי גוף ונפש ובכך מאפשרים שינוי ושחרור דפוסי התנהגות, מעבר מרגשות חסומים לרגשות מעצימים, והשבת הסמכות והבחירה לאדם.

שליטה מרחוק: מטפלים מומחים יותר, יכולים לתקשר באמצעות השרירים של המטפל עצמו, מכח העובדה שקיים חיבור רוחני בין אנשים, ולצורך הענין המטפל נהפך לאדם אחד עם המטופל, וכך הוא יכול להגיע למח שלו (בשלל אופנים; תמונה, שם, תאריך לידה, ועוד). באמצעי מופלא זה המטפל מצליח לתקשר ב'שליטה מרחוק' עם אנשים שאינם נמצאים אצל המטפל גם כשהם במרחק של אלפי ק"מ וביבשת אחרת, על ידי אבחנה בקרוב משפחתם הנמצא לפני המטפל, וכך נוצר התחברות רוחנית אל המטופל.

6. תרפיית שלושת המימדים (3D Therapy), ועוד.

אותו דבר: שיטת שלושת המימדים מבוסס על עקרונות דומים לשיטת 'מח אחד'. בשלב האבחון זה פועל ממש באותה צורה, ההבדל קיים בעיקר בשיטת הטיפול. שלושת המימדים נקראת כך, על שם השיטה בה מתיחסים לתודעת האדם ה"בנויה" משלושה מימדים; תודעה, אנרגיה, וחומר (גוף). מכיון שמקור מחלות הנפש והגוף מקורן בתודעת האדם. לכן בתרפיית שלושת המימדים: פועלים לאיזון הגוף/הנפש מהשורש התודעתי שלהם.

מטפלים מומחים מבהירים: כל השיטות הידועות בשנים האחרונות - 'מח אחד', אייפק, שלושת המימדים, שיטת האלף בית; כולם ווריאציות שונות לאותה שיטת טיפול. אופי הטיפול מבוסס על אותם יסודות, המשולבים - מ'רפואה סינית', 'הילינג', 'קינסילוגיה', 'פיזיולוגיה', ו'פסיכולוגיה'. בכל גישה הדבר נעשה בצורה שונה מעט. (שונה יותר, שונה פחות). יש עוד ענפים לגישות אלו והם שיטות 'ליפ', 'מגע בריאות' ועוד (ש.א.).

אפשר להפסיד: יש מפקקים הטוענים שצריך לדעת שלא רק רווחים יש מזה אלא גם הפסדים הן מצד הטיפול שלפעמים המטפלים טועים ומזיקים, לדוגמה ילד בן תשע שהגיע לטיפול שכתב איך כותבים והתחיל מהתחלה כמו בכיתה גן. והן כפי שוסיפרה בעלת מקצוע ידועת שם בארה"ק בתחום טיפולי הנפש ולדבריה ענין זה של 'מח אחד' מלבד שזוהי שיטה שאינה אמיתי דיה, היא עלולה גם להזיק ולהכניס בלבולים בנפש האדם (י.א.ס.).

כעת צריך לדון בגדרים ההלכתיים של כל דבר, ולברר מה דעת גדולי ישראל בנידונים השונים.

דעת האוסרים

7. חמש איסורי תורה !

אל תפנו: החיבור המקיף הראשון שפורסם על חומרת נושאים אלו, הוא קונטרס 'אל תפנו' (85 עמודים) שיצא לאור בשנת תשס"ה, תמצית שיעורי הג"ר יצחק שטיין שליט"א מו"ץ בקהילת פאלטיטשאן וראב"ד דבד"צ בית תלמוד להוראה קארלסבורג. שם כתוב (עמוד כז) שאסור להתרפאות ב'מח אחד', מכיון שמקור השיטה הומצאה על ידי שני גויים מכשפים נוצרים כופרים ומסיתים ומדיחים, שכל חפצם להרבות טומאה בעולם, ובמקורו פועל בכח העבודה זרה על ידי לחש, ואף כשאינו אומר את הלחש יש כאן אביזריהו של עבודה זרה.

ולכן יש ב'מח אחד' וכל הדומה לזה, חשש לחמש איסורי תורה!

1. לאו דקוסם קסם. 2. ביטול עשה של 'תמים תהיה'. 3. דרכי האמורי מצד וּבְחַקְתִּיהֶם לֹא תִלְכוּ (ויקרא יח ג), או מצד וְלֹא תַעֲשֶׂה פְמַעֲשֵׂיהֶם (שמות כג כד). 4. איסור התרפאות מעכו"ם שהוא מין. 5. שאר איסורים; קריאה בספרי עבודה זרה וכפירה ומינות שלהם. התחברות עם הכופרים בעת הלימוד מהם. חילול השם כאשר אפילו הגויים הדתיים המאמינים בבורא עולם מתנגדים ומוחים על זה. אונאה וגניבת דעת שבאמת אינו מועיל, ואיך לוקח כסף על הטיפול.

פסק הלכה

ממון פוסק הדור

הגרי"ש אלישיב שליט"א

הגידון הי' רפואת "קניזולוגיה" עם תורת הצאקרות, מרן הגרי"ש שליט"א הפנה את הבי"ד [שעוסק בזה], להגיד"א מורגנשטרן שיחקור בעבורו ועקב אחר הכתיבה, והוגה על פיו כמ"פ, עד שהסכים לנוסח זה לפרסמו, וכן יצא כספר "פסקי דין" כך י' סימן מ"א, ונוספו עליהם עוד פוסקים שליט"א.

אין היתר להשתמש ברפואות אלטרנטיביות שמקורם בדעות עובדי עבודה זרה ויסודם בפעולות כחות לא טבעיים - אא"כ אפשר להוכיח שהוא עובד בדרך "הטבע" בדרכי הבידור.

ולא סגי בכך שהעוסקים ברפואות אלו מאמינים שהוא "טבעי", ויש לחוש בזה משום קוסם קסמים מעונן ומנחש, או משום דרכי האמורי.

וק"ו אם לא השמיטו מכלל הלימודים את חלק הע"ז שבדבר, שיש בזה איסורי ע"ז.

ובאעזה"ח ביום ט"ו כסלו תשס"ז לפ"ק

דוד ארי' מורגנשטרן

עמוד מס 9 לא נחש ביעקב ארן, נועם אלימלך בן חיים הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

כעבור מספר שנים בשנת תש"ע, יצא לאור ספר לא נחש ביעקב (109 עמודים) שהתחבר על ידי הג"ר נועם אלימלך ארן שליט"א מלומדי ביהמ"ד כולל חזון איש בבני ברק, בו הביא את דעות הסוברים שאסור להתרפא על ידי 'מח אחד'. הספר מעוטר בהסכמות מאת הג"ר ניסים קרליץ שליט"א, והג"ר משה שאול קליין שליט"א.

בשיחה עם הג"ר נועם אלימלך ארן שליט"א הוא מבהיר, למעשה דעת הגר"נ קרליץ שליט"א לאסור 'מח אחד'. למרות שבאופנים מסוימים מותר מצד הדין, עדיין השיטה הטיפולית הנפוצה כיום אסור. כלומר; כאשר שואלים את השריר ישירות סובר הגר"נ שמצד הדין מותר מכיון שהשמיע לאזניו את השאלה, אולם עדיין יש לאסור את השיטה הטיפולית הנפוצה כיום.

ומעשה שהיה; כאשר יצא לאור הספר לא נחש ביעקב' הוא נלמד בעיון על ידי אברך תושב תפרח שאשתו היתה באמצע קורס כזה, והלך להגר"נ קרליץ לשאול מה לעשות, והשיב לו הגר"נ שתפסיק מיד את הלימודים, למרות שזה כרוך בהפסד כספי.

ביום טו כסלו תשס"ז פורסם מכתב (מצו"ב) של הג"ר דוד אריה מורגנשטרן שליט"א בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל שאסור להשתמש ברפואות אלטרנטיביות שמקורם בדעות עובדי עבודה זרה ויסודם בפעולות כוחות לא טבעיים, אלא אם כן אפשר להוכיח שהוא עובד בדרך הטבע. ויש לחוש בזה משום קוסם קסמים מעונן ומנחש, או משום דרכי האמורי. וק"ו אם לא השמיטו את החלק העבודה זרה שיש בזה איסורי ע"ז.

8. פסק בית דין

בספר פסקי דין של בית הדין בירושלים לדיני ממונות ובירורי יוחסין (חלק י' פס"ד המתחיל בעמ' של"ב) יש פסק דין בחתימת ידם של הדיינים: אב"ד הג"ר אברהם דוב לוי שליט"א, הג"ר יהושע ווייס שליט"א, הג"ר מרדכי אהרן הייזלר שליט"א, תמצית פסק הדין הוא:

א. אין ללמוד את ה"רפואות" של מדעי הקינזולוגיה, ו'מח אחד', ו'צ'קרה של הכתר', שכן מקורם באמונה בעבודה זרה, ופועל שלא בדרך הטבע על גוף האדם אלא בכח האנרגיה שמסביב לגוף באופן סגולי, ואלו המשתמשים בו כמקורו, הרי זו אמונה בעבודה זרה ממש, ואסור באיסור עבודה זרה.

ב. גם אלו שמסננים ומצנזרים את המדע משם העבודה זרה, ומשתמשים בתחליפים אחרים, הרי זה אסור באיסור קוסם קסמים מעונן ומנחש, או משום דרכי האמורי, שהרי אינו פועל בדרך הטבע אלא באופן סגולי. כל זה משום שה"רפואות" קינזולוגיה, 'מח אחד' ו'צ'קרות, אין בהם כל בסיס מוכח של ריפוי בדרכי הטבע.

ג. כשם שאסור להשתמש במדע זה, כך אסור ללמוד אותו, מה גם שהקורסים המלמדים מדעים אלו הם לצורך ולתועלת, ולא כתיאוריה בעלמא, וע"י הלימוד משתמשים בהמשך ברפואה האסורה, וגם תוך כדי הלימוד מבצעים תרגילים שהם בכלל איסורי תורה אלו. ובנוסף, כיון שהביטויים הנלמדים לקוחים מע"ז, כל התיאוריות שסביבם גם המוגהים, יש בהם רוח טומאה שצריך להרחיקם ולהתרחק מהם.

בביאור לפסק הדין (שם), כותבים הדיינים שהגרי"ש אלישיב זצ"ל (ביום כז אדר תשס"ו) הפנה את בית הדין לבירור הדברים להגאון רבידוד אריה מורגנשטרן שליט"א "שהוא יודע בזה". ע"כ.

והפסק מתבסס על מכתבו הנחרץ של הגרד"א מורגנשטרן, שמכח הכרעתו הדין ברור גם כלפי דיני ממונות שהממון נדון כממון שבא מכח איסור. ובסוף הכרך (עמוד תקל"ה) הובא המשך הדברים מהגרד"א מורגנשטרן שליט"א, שם הוא כותב - שגם הגר"נ קרליץ שליט"א הסכים עמו על המכתב הנ"ל (מאיך גיסא, עיין לקמן דעת בית ההוראה בראשות הגר"נ קרליץ שליט"א).

והוסיף הגרד"א מורגנשטרן שליט"א - שיש להוכיח לאיסור גם מדברי הגר"מ פיינשטיין זצ"ל (שפרסם חתנו במכ"ע "המאור" רע"ב תשמ"ג עמ' 34), והמנחת יצחק (ח"ו סימן פ) שנוטים לאסור להתרפאות אצל רופא גוי המנתח על ידי העברת היד מעל מקום החתך - בלי סכין, אפילו אם אינו מזכיר שם עבודה זרה.

על ניתוח בלי סכין במקום פיקוח נפש, האם מותר להתרפאות כשיש חשש של כישוף - יש לציין לדברי הגר"ש הלוי ואזנר זצ"ל (שבט הלוי חלק ג' סימן קז) שאם הרופא מזכיר לחש ברור שצריך להחמיר ולאסור. ואם אינו מזכיר לחש - לא אומר לא איסור ולא היתר, וטוב שלא ללכת אחרי דברים כאלה.

עוד הובא בתחילת ספר לא נחש ביעקב: מכתבים מגדולי ישראל לאפרושי מאיסורא וגילוי דעת שאסור לטפל ב'מח אחד' הן מגדולי ארץ ישראל (אדר תשס"ו), הן מגדולי חו"ל (תמוז תשס"ו). וכן הכריע לאיסור גאב"ד העדה החרדית הגר"ר יצחק טוביה וויס שליט"א במכתב אור ליום ה' פנחס תשס"ח (אסופות א' עמוד 13 הערה 1).

בקובץ אסופות (א' עמוד 13 הערה 1) מצוטט מתוך מכתב מאת הגר"ח קנייבסקי שליט"א שאין לעשות כן. וכן שמעתי מאברך שהשיב לו הגר"ח במכתב, שלא להתרפאות ב'מח אחד' וכדומה. וחזר ושאל על אופנים שונים אם מותר? והשיב לו הגר"ח בשנית; אין שום נפק"מ - התורה לא רוצה שנעשה כאלו דברים.

מספר יהודי חשוב מתלמידי הגרי"ש אלישיב זצ"ל, עקב בעיה קשה עם בני רציית ללכת לטיפול ב'מח אחד'. שאלתי את הגרי"ש האם ראוי לעשות כן, והשיב לי הגרי"ש - אין רוח חכמים נוחה הימנו.

ושמעתי מהגר"נ קופשיץ שליט"א 'מח אחד' זה איסור גמור משום חשש עבודה זרה שהרי מקורו בהודו ואין בזה שום היתר. וכן שמעתי בשם הרב גרבוז שליט"א בשם הגר"ש הלוי וואזנר זצ"ל שיש איסור להתרפא באמצעות מח אחד (י.מ.ג.).

הפולמוס בקובץ 'פעמי יעקב'

9. מצדדים לכאן ולכאן

מותר: בקובץ 'פעמי יעקב' (גיליון סח חודש אב תשס"ח, עמוד קי - קיח) מופיע מאמר ארוך (19 עמודים) ומקיף להתיר, מאת הגר"ר שמואל יצחק רוזנבלאט שליט"א מו"ץ בבני ברק. שם מביא את כל טענות האוסרים, ומברר היטב את כל צדדי העניין, ומסביר שהכל מדובר בתהליך טבעי בלבד, ללא שום התערבות של כוחות הטומאה. וסיים; עיקרי הדברים הצגתי לפני רבנים חשובים יושבי על מדין, והסכימו עמי.

מאמר זה עורר ענין רב בעולם התורה. ואכן כעבור מספר חדשים - בקובץ 'פעמי יעקב' הבא (גיליון סט חודש שבט תשס"ט עמוד קלז ואילך) מופיע תגובות על מאמרו מאת 6 רבנים ודיינים.

צריך עיון: תגובה ראשונה, מאת הגר"ר זלמן נחמיה גולדברג שליט"א אב"ד בית ההוראה לדיני ממונות הישר והטוב וחבר בית הדין הגדול ירושלים; בו הוא כותב שאם הריפוי מתבצע בשמות עבודה זרה ודאי אסור. ואם באמת אין כל תועלת בהזכרת השמות הללו, ואין אלו המרפאים אז שפיר מותר, ויש לברר היטב אצל הבקיאין ברזי רפואה זו. ובשלמא דיקור סיני ושיקויים הומופאתיים מותר שהוא דבר המובן בשכל, והוחזק שמועיל, ולא נחשד בסרך עבודה זרה, אבל 'מח אחד' ודומיה, צריך עיון.

תלוי: תגובה שניה, מאת הגר"ר יעקב שלמה מוזסון שליט"א מו"ץ ודיין חשוב בשכונת רמות בירושלים (שכבר האריך בזה בקובץ בית אהרן וישראל סיון תמוז תשס"ז ובקובץ אור ישראל תמוז

ס"ו), בו הוא מסיק שזה ברור בהיסטוריה שהשורש לכל השיטות הללו בא מכתות שונות במזרח הרחוק, שפיתחו שיטות שונות לפני מאות שנים על בסיס אמונתם הכוזבת שכח האנרגיה בכחו לרפאות. אולם לגירסת מפתחי שיטת 'מח אחד' בארה"ב הטיפול אמנם יעיל אבל "לאו מטעמייהו" של עובדי האלילים אלא בהסברים עדכניים המתקבלים על לב השומעים. (כלומר; השיטה עברה 'ג'ור', ופנים חדשות באו לכאן).

לכן אם הטיפול מבוצע על ידי יהודי חרדי באמצעות מגע פיזי בלחיצת השרירים, אין לאסור משום דרכי האמורי. ובודאי שאינו אביזריהו דעבודה זרה. [והתנה, שאם יתפרסם אצל ציבור החרדים, שמקור הרפואה הוא במזרח הרחוק ויסודו בעבודה זרה, שוב יאסר משום דרכי האמורי].

אולם שלא בנוכחות המטופל כאשר המטפל לוחץ את השריר של עצמו, או אפילו לחיצת שריר של אחד מקרובי המשפחה של המטופל (הנקרא בלשונם 'טרנספר') יש לאסור משום 'דרכי האמורי', שהוא איסור תורה של וּבְחֻקֵיהֶם לֹא תִלְכוּ. ואם המטפל מגלה עתידות, עובר המטופל על תמים תהיה עם ד' אלקיך, שאסור מן התורה לחקור אחר העתידות. כפי שכתב הג"ר יעקב הלל שליט"א בספרו תמים תהיה עיין שם.

ואם מורה הוראות מעשיות למטופל שלא ניתן לדעתם על ידי הבנת השכל, יש לחשוש לאיסור משום דרכי האמורי. אבל אין בזה איסור של קוסם קסמים כיון שאינו נעשה על ידי כוחות כישוף. ואם המטפל מגלה מה שקרה בגלגולים קודמים, יש איסור של דרכי האמורי. בנוסף לאיסורים של דובר שקר, גניבה, אונאה, הטעית חברו מדרך האמת להאמין בשקריו.

ואשיבה דברי: כעת (תשרי תשע"ז) ראיתי 'תשובה עדכנית' מאת הג"ר יעקב שלמה מוזסון שליט"א מתוך ספר שו"ת ואשיבה דברי שעומד לצאת לאור, ובו הכריע לאיסור וחזר בו ממה שכתב להיתר במאמרו בקובץ 'פעמי יעקב'.

וז"ל - תבנא לדינא: אסור להתרפאות שלא במקום חולי שיש בו סכנה על ידי שיטות שונות המבוססים על 'כח אנרגיה'. גם משיטת 'מח אחד' הנעשה על ידי לחיצה בשרירים של המטופל ויתכן שנחשב כשיטה מובנת ומוחשית ולא כרפואה סגולית, עם כל זה יש לירא שמים להתרחק מזה, על פי מש"כ בעז"ה, וק"ו שלא ילמד השיטה לרפאות אחרים, שלא ימלט מליגרר מלהשתמש בכח אנרגיה באופן סגולי הלא מוחש, על עצמו ועל המטופלים על ידו. עכ"ל.

לדעתו, האיסור בכח אנרגיה אינו מצד כישוף, אלא משום דרכי האמורי. למרות שגם בזמן חז"ל לא הכל היה מובן, סוף דבר 'כח האנרגיה' אינו נחשב דבר טבעי, ולכן אסור משום דרכי האמורי. וברור שאינו עבודה זרה, ולכן בפיקוח נפש יהיה מותר כי אין זה בכלל עבודה זרה.

לצורך ברור דעת הרשב"א, הביא מה שנשא ונתן עמו בן דורו של הרשב"א - אבא מארי ב"ר משה הירחי מלוניל, בספרו מנחת קנאות, שדן כלפי הרפואות הסגוליות שהיו נהוגים בזמנם, והקים סערה ביחד עם אנשי מקומו כנגד עשיית צורות מסוימות, וכתב בספרו מנחת קנאות (מכתב ה עמוד 33 דפוס ישן) שמצא בספרי הגויים שיש ח' צורות בשביל ח' מחלות שונות ולכל צורה תנאים מיוחדים, אם כן מוכח דשורש הצורות מעובדי עבודה זרה, ויש לנו לחשוש לדרכי האמורי.

אסור בכל מצב: תגובה שלישית, מאת הג"ר יצחק מאיר מורגנשטרן שליט"א, ראש ישיבת תורת חכם ללימוד הנגלה והנסתר, מחבר ספר ים החכמה ירושלים. בו הוא תוקף בחריפות שכל מין פעולה שעושה האדם כדי שתגלה לו הנפש דבר הנעלם, הוא אסור גמור מן התורה בכל אופן שהוא אף שאינו על ידי כוחות הטומאה, משום קוסם קסמים. ומוסיף שאין כל חדש תחת השמש כי גילוי הנפש על ידי פעולת מישוש איברים, הוא מעשה בלעם כמבואר בגמ' (סנהדרין דף קה.).

ובדיקה מרחוק שלא נעשה על גוף החולה, אסור משום דרכי האמורי כמבואר בשו"ת פנים מאירות (ח"א לו). והרפואה על ידי המשכת השפע באופן סגולי - מכח העבודה זרה שלהם למקומות הצריכים רפואה בגוף, אסור משום כישוף שחייבים עליו סקילה. וציין למה שהאריך בזה בספרו שו"ת ים החכמה (סימנים י"ג י"ז) שאסור בתוקף ללכת לטיפול בשיטת 'מח אחד', ולדעתו

היא בכלל איסור כישוף וקוסם. וכן האריך לאסור במאמר ארוך ב'קובץ אסופות' (א' עמוד 13 ואילך).

לסיום הוא מעיר, יש אנשים ששומעים שיש רבנים מסוימים שהתירו 'מח אחד', וממילא מתירים את כל סוגי השיטות, גם דברים אחרים ששום פוסק לא התיר.

יש להמנע: תגובה רביעית, מאת הג"ר משה שאול קליין שליט"א שההוראה למעשה בזה היא שיש להמנע מכל שיטות הטיפול של 'מח אחד' וכדומה, ואף שטענת המטפלים שהכל הן פעולות טבעיות ופועלות בדרך הגיונית, על ידי בדיקת לחץ שרירי היד וכו' וכו', אין זה ברור שזו כל האמת (בלשון המעטה), וגם אם נניח כדבריהם עדיין יש לאסור משום שעדיין זה בגדר דבר שאין ברור דיו לקהל הרחב. ואין זה משום 'מראית עין' בלבד, אלא מעיקר הדין שכל שאינו ברור לכל אופן פעולותו אסור משום 'דרכי האמורי'. אבל מסאג' וכדומה מותר כיון שמובן התועלת לקהל הרחב.

אסור בהחלט: תגובה חמישית, מאת הג"ר נחמן טירנהויז שליט"א שאסור משום רפואה בעבודה זרה ואף כשאין מזכיר את השמות זה פועל מכוחות הטומאה ועבודה זרה, ואין בכח אנשים פשוטים להיות בדרגה של רבי מאיר שתוכו אכל וקליפתו זרק.

אסור בהחלט: תגובה שישית, מאת הג"ר יהושע הלוי לוי שליט"א כולל חזון איש (הישן) בני ברק. דנראה פשוט כביעתא בכותחא שביטויים הסיניים שלוחשים אותם המרפאים, אסור משום עבודה זרה, ואסור להכניסם לבית המדרש משום לא יִשְׁמַע עַל פִּיקָד (שמות כג יג). וגם כשאין מזכירים אותם נשאר בשיטה זו כח טומאה וסרך אמונתם הקלולקת.

ומכיון שאפשר לטפל גם שלא בנוכחות המטופל, מוכח כאלף עדים שיש כאן משהו רוחני שיסודו בעבודה זרה שחש את האנרגיות; ויש לחוש לאיסורי עבודה זרה, כישוף, לא תִּנְחָשׁוּ (ויקרא יט כו), דרכי האמורי, קִסָּם קִסְמִים (דברים יח ז). וכל ההולך לקורסים אלו מניח את כספו על קרן הצבי, שכן הכל מבוסס על 'שיטת הפירמידה'.

דעת המתירים

10. מושב בית דין

מאיך הג"ר מרדכי גרוס שליט"א הוסיב בית דין מיוחד על 'מח אחד', וחקר ודרש ובירר אצל כמה מומחים והעלה להתר. והוסיף שרוב המטפלים בסדר אולם ישנם מטפלים המגיעים למחוזות לא רצויים, ולכן יש לברר מתחילה אל מי ללכת. והעמיד בזה ל'מר אדמעתתא', את הג"ר אהרון מיטלמן שליט"א, רב שכונה במודיעין עילית מו"ץ וראש כולל חשוב, שישב על מדוכה זו במהלך 3 שנים וחקר את הנושא לרוחבו ולעומקו, מבחינה מציאותית - עובדתית - ומדעית. ולדעתו שיטת "מח אחד" ודומיה מותרים בתכלית, שכן שיטה זו מוסברת בצורה טבעית, לא מיסטית ולא קשורה לסגולות או לכוחות טומאה וכישוף.

לדברי הגר"א מיטלמן, המצטרפים להתיר 'מח אחד' ללא פקפוק הם, הג"ר פסח אליהו פאלק שליט"א בעל 'מחזה אליהו' וספר 'עוז והדר לבושה', והג"ר גבריאל קרויס שליט"א גאב"ד מנצ'סטר.

ומוסיף הגר"א מיטלמן שהוא עצמו, יחד עם שני רבנים נוספים, דיברו על העניין עם הגר"ש אלישיב זצ"ל, שלא אסר את השיטה באופן ספציפי, אלא עיקר הפסק היה, שאם ניתן להסביר את השיטה על פי דרכי הטבע (וכפי שנכתב במפורש במכתב הנ"ל שפורסם בשמו ע"י הגרד"א מורגנשטרן) הרי שאין בכך איסור, ולמעשה זה מוסבר היטב על פי הטבע וממילא אין בזה שום חשש ומותר לכתחילה. וכן שמעתי בשם הג"ר צבי וובר שליט"א שגם לדעת הגר"ש יש להתיר, כי באמת אינו מועיל כלום והוי רק תועלת באופן פסיכולוגי, ולכן אין בזה איסור (י.מ.ג.).

לדעת חכמי הוראה שליט"א - 'מח אחד' מותר. אך יש להזהר מאוד ללכת רק לאדם ירא שמים. היתר זה ב'מח אחד' הוא גם כאשר המטופל אינו ליד המטופל (כגון דרך הטלפון וכדומה). וכן שמעתי בשם הגרשז"א אולמן שליט"א שמותר לכתחילה לפעול בשיטת 'מח אחד' ואין בזה שום איסור כשהוא לצורך רפואה, ורק עתידות אסור משום תמים תהיה (א.מ.).

שמעתי מאחד מהמטפלים שבתחילת דרכו נכנס אל הגר"מ הברשטאם זצ"ל שהתיר לו לרפא על ידי 'מח אחד' ונתן לו הוראות מפורטות מה מותר ומה אסור, והוסיף שמטולטלת אסור (ר.פ.). וכן שמעתי בשם חתנו הגר"ר מתתיהו דייטש שליט"א, שמותר להתרפאות בשיטת 'מח אחד' ואין בזה חשש של דרכי האמורי (י.מ.ג.).

ושמעתי על אברך חסיד ויזניץ מונסי שנכנס לשאול את כ"ק האדמו"ר מויזניץ מונסי שליט"א האם מותר לו לטפל ב'מח אחד' והתיר לו את השיטה הנפוצה בתנאים מסוימים, ואף האדמו"ר שולח אליו אנשים. וכן שמעתי להתיר בשם הגר"ר מרדכי גולדשטיין שליט"א (א.ה.). וכן מורה להיתר הגר"ר מרדכי פרידלנדר שליט"א רב שכונת 'שומרי החומות' ברמת שלמה, והגר"ר עמרם הופמן שליט"א מו"צ העדה החרדית.

לדעת הגר"ר משה ברנדסדופר שליט"א (בספרו היכל הוראה חלק א' סימן קי"ז), בשם אביו הגר"ר מאיר ברנדסדופר זצ"ל, מותר להתרפאות בשעת הצורך ב'מח אחד'. ושמעתי מהגר"ר שמעון עוזר ברנדסדופר שליט"א בשם אביו הגר"ר משה ברנדסדופר שליט"א שבהוראה למעשה מותר גם לשאר צרכים, אם מרגיש שזה מועיל לו ביותר, ואין לו דרך אחרת להיעזר בו.

המסקנא של המאמר בקובץ "אור ישראל" (גליון כח עמ' נב) - 'מח אחד' אינו בכלל איסור קוסם וכישוף דזה דבר טבעי ואין צריך לצמצום המחשבה כלל, וגם אינו על עתידות.

11. סברת המתירים

עוד סברא להתיר, שמעתי מכמה חכמי הוראה שליט"א, שבאמת אין כאן שום כח מרפא ואינו מועיל כלום ואין בזה שום כוחות נסתרים, וכולו דמיון הבל הבלים. ולכל היותר זה בגדר רפואה על ידי 'דמיון מודרך' ופסיכולוגיה, המסייע במקרים רבים, כפי שכל פסיכולוג טוב מסייע למטופליו. ועוד שמקשיבים לצרות של המטופל, וכבר אמרו חז"ל דאגה בלב איש ישיחנה, ולכן מותר.

חשש גזל: וכעין מה שכתב בבאר היטב (סימן קע"ו ס"ק א') דכישוף שנאסר הוא רק כשיש לו כח ממשי, ולא כשאינו בו ממש. ואם יש לדון צד איסור זה רק מצד דיני גזל, שהמטופל משלם על דבר שאין בו ממש, ובאמת אינו מועיל לו כלום (ש.ר.).

רק אם המטופל כאן: שמעתי מהגרמ"ט דינקל שליט"א, שמותר להתרפאות ב'מח אחד' וכן לשאול במטולטלת רק כאשר המטופל ליד המטפל ולא רק משום מיחזי, אלא גם מצד שורת הדין. [ואף שיש מקום לבעל דין לחלוק, שמכך שאפשר לעשותו מרחוק מוכח שלא הקורבה גורמת. בכל זאת יש להקל אם המטופל כאן].

דיקור סיני: סברא נוספת להתיר שמעתי, שהרי שיטת הדיקור הסיני נחשבת לשיטה מותרת, מפני שהיא התקבלה כבר כשיטה טבעית ומסתברת, שיצאה על ידי כך מכלל איסור "דרכי האמורי". ויש לשאול האם ההסברים של שיטת הדיקור הסיני, משכנעים יותר מ'מח אחד'? ואולי גם שיטת 'מח אחד' יתקבל כך בעוד מספר שנים?

12. דעת כ"ק האדמו"ר מאמשינוב

רבים מהמטופלים בשיטת 'מח אחד', מסבירים את הנהגתם שהם סומכים על מה שידוע להתיר בשם כ"ק האדמו"ר מאמשינוב שליט"א לטפל בשיטה זו, אולם באמת הציבור אינו יודע את ההגבלות להיתר. וכפי ששמעתי מהגר"ר פנחס אהרנסון שליט"א שבירר לעומק את דעת כ"ק האדמו"ר מאמשינוב, ולהלן המסקנות;

א. כל פעולה שבדרך הטבע מותרת, וגם הנפקת מידע מתוך ה'תת מודע' מוגדר כדרך הטבע ומותרת.

ב. עתידות בכל צורה שהיא, אסורים מצד תמים תהיה שלא תחקור אחר העתידות, ומצד דרכי האמורי שכן ידיעת עתידות ודאי אינו בדרך הטבע. ויש להסתפק האם יש לאסור גם מצד קוסם קסמים.

ג. ההיתר לא קיים כאשר המטפל פועל בצירוף חכמות נוספות שלא נבדקו, ולכן צריך לברר היטב האם המטפל המסוים אכן לא חורג מההיתרים.

ד. ההיתר הוא רק כאשר המטפל שוהה בסמיכות למטופל, אולם כאשר המטופל נוכח במקום אחר (באמצעות בן משפחה, תמונה, שם, תאריך לידה, וכדומה) יש לאסור בתוקף.

תודה מיוחדת: לכל העוזרים, בפרט להג"ר אלחנן גרין שליט"א מאחוזת ברכפלד, ולהג"ר עקיבא משה סילבר שליט"א - בן הג"ר יצחק אייזיק סילבר שליט"א על הסיוע הרב בליבון ובירור הנושא. חלק מהדברים הם מתוך מאמרו של הג"ר שמואל ברוך גנוט שליט"א (בעל מחבר ספר שלהי דקייטא, ועוד ספרים)

13. אוטיסטים

הנה בציבור החרדי התפשטה שיטת התיקשור עם הילדים האוטיסטים. - ויש לדון האם התיקשור איתם אינו תיקשור אל 'תת המודע' שלהם?? ועיין בספר 'לא נחש ביעקב' שאוסר לשאול את האוטיסטים שאלות הנוגעות לעתיד, משום תמים תהיה שלא תחקור אחר העתידות, אך הוא כותב ששאל את הגרא"ל שטיינמן שליט"א, שהשיב לו שבאופן עקרוני מותר לתקשר ולשואלם, "כי הם אומרים דברים טובים". יתכן שהכוונה שלא שואלים את האוטיסטים שאלות עתידיות אישיות, אלא דברי מוסר והתעוררות (על הגאולה הקרובה, גוג ומגוג ובמה צריך להתחזק...) ולכן אין זה נכלל בכלל שאלת העתידות. אכן דעת הגר"ח קנייבסקי שליט"א (בהקדמה לדרך שיחה) שאוטיסטים זה שטויות ואינו כלום.

14. משה רבינו

אגב, גם כאשר טבע האדם מוכיח לרע, עדיין בכוחו ובבחירתו לשפר את עצמו (ח.ז.), וכפי שמצאנו דבר פלא בתפארת ישראל (פירוש על המשניות יכין מסכת קידושין פרק ד אות עז) על המשנה טוב שברופאים לגיהנם. פירש שאין זה גנאי לרופא רק שבח הרופא המומחה, והוא לפי מה שמצא כתוב דבר נחמד שכשהוציא משה רבינו ע"ה את ישראל ממצרים, שלח מלך ערביי אחד צייר מובחר לצייר תמונת המנהיג הגדול הזה ולהביאו אליו, וילך הצייר ויציר תמונתו ויביאהו לפני המלך, וכל החכמים אמרו אל המלך, אם נשפט על פי ציור קלסתר פניו של האיש הזה המפורסם לגדול, נאמר לאדונינו כי הוא רע מעללים, בגאות וחמדת הממון ובשרירות הלב, ובכל חסרונות שבעולם שיגנו נפש אדם המעלה.

ונסע המלך ברכבו ובפרשיו ויבוא אל תוך מחנה ישראל, ובבואו וישא עיניו וירא את משה איש אלהים מרחוק וימהר ויקח את הציור מתוך חצונו, ויבט והנהו כתמונתו וכצלמו כאשר ציירו הצייר, קולע אל השערה ולא יחטא, ויספר למשה כל הדברים האלה אשר נעשו, ויען משה איש אלהים ויאמר, לא כן, גם הצייר, גם חכמך, נפלאים הם בידיעתם וחכמתם, אולם דע לך, כי לולי הייתי בטבע באמת כפי ששמעת ממדותי, לא טוב אנוכי מבול עץ יבש, כי גם ממנו נמנעו ונחשכו כל חסרונות האדם, ואם כן, הכי בעבור זה אהיה יקר בעיני אלהים ואדם, אמנם כן ידידי, לא אבוש לומר לך, כי כל החסרונות אשר שפטו עלי חכמך, כולם קשורים בי בטבע, ואפשר עוד יותר מאשר שפטו חכמך, ואני בכח אמיץ הנה התחזקתי ורדיתי וכבשתי אותם, עד אשר קניתי לי הפוכם לטבע שני, ולכן ובעבור זה יקרתי והתכבדתי בשמים ממעל ובארץ מתחת, לדבריהם. ❖

הערות מבני החבורה

חיבור רוחני

המתירים מוכיחים את שיטתם ממקורות שונים, ונצטט את חלקם. עצם המציאות של חיבור רוחני בין אנשים, אנו מוצאים באיוב ובחביריו. ועיין במה שכתב הג"ר שלום מרדכי הכהן שוואדרון זצ"ל (המהר"ם מבראזן; בספרו תכלת מרדכי - פרשת שלח אות לא) בשם חכמי הטבע, שאדם יכול להתחבר לאדם שעומד לידו עד שהחולה יכול לדעת מה בלב הרופא, ואיזה תרופה הוא צריך לקחת בשביל להתרפא. אולם כאשר ילבש כלאים לא יוכל להתחבר אליו, ולכן ציורה תורה שלא ילבש כלאים, שלא להבדיל קשר האנושי זה לזה. ועיין שם שהפריך טעם זה ממה שמותר כלאים בציצית.

בקובץ אור ישראל (גליון כח עמוד נב) הוכיח שמציאות רגשית מתבטאת בביטוי פיזי בגוף, כמו שמצינו בגמ' (גיטין דף נו.), שבזמן חורבן בית המקדש רבן יוחנן בן זכאי יצא לקבל את פני הדוכס, בינתים הגיע שליח מרומי לבשר שמת הקיסר, והחליטו חשובי רומי להמליכו למלך. והיה הדוכס לבוש מנעל אחד ורצה ללבוש את הנעל השני ולא הצליח, רצה להוריד את הנעל הראשונה ולא הצליח, אמר לו רבן יוחנן בן זכאי שזה בגלל שהגיע אליו שמועה טובה, וכתוב: (משלי פרק טו, ל) שְׁמוּעָה טוֹבָה תְּדַשֵּׁן עַצְמוֹ, ונתדשנו אבריו משמחת השמועה. כעת יעבירו שונאו לפניו, כלשון הפסוק (משלי פרק יז, כב) וְרוּחַ נְכָאָה תִיבֹשׁ גֵרָם, וכאשר תכאה רוחך מחמת השונא תיבש העצם שלך. וכן מצינו מציאות של נעשה בשרו חידודין חידודין.

גם מצינו ברש"י על התורה (דברים לב יז) לא שְׁעָרוּם אֲבֹתֵיכֶם: - לא עמדה שערותם מפניהם. דרך שערות האדם לעמוד מחמת יראה, כך נדרש בספרי.

ועיין בספר של הג"ר חיים קמיל זצ"ל (עבודת חיים שער ח' עמוד קצו) שהביא מבעל ההפלאה (בספרו 'פנים יפות' בראשית לו לה) על הפסוק (תהלים פרק מב, ג) צְמָאָה נַפְשִׁי לְאַלְקִים לְאֵל חַי שְׂכָאֵשׁר חוֹשֵׁב עַל אָדָם, מיד השני מתגעגע אליו. וגזירה על המת שישתכח מן הלב, תחילתו במת שנגזר על המת שלא יהא לו שייכות לחי אחרי י"ב חודש, וממילא משתכח מלבו של החי. ועיין שם מה שפירש בזה כלפי חודש אלול את הפסוק (שיר השירים פרק ו, ג) אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי לִי.

זה גם היסוד של תורת ההיפנוזה ששייך להרגיש את רגשות האדם מרחוק. וכבר מוזכר באור החיים (בראשית מב ח) וז"ל: ומטבע אנושי כשתולד הידיעה בלב אחד מהשנים גם בלב השני יתעורר בחינת הזכרון, כי הלבבות יגידו סודות נעלמים כאומרם כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם וכו'. וכן התיירו בעל הערוך לנר בשו"ת בנין ציון (חלק א' ס"ז). על טלפטיה אם יש בה משום קוסמות, [ועיין מכתב מאלהו להגר"א דסלר מאמר מהות הכישוף שכתב: ידיעות פתאומיות על המתרחש לזולתו שלא בדרך החושים, והיינו מה שקורין טלפטי"ה וכו', לפעמים וכו' ואז עלולה הנפש להרגיש דברים וכו'] אכן זה אינו מוכיח את ההיתר לשיטת 'מח אחד' אלא כלפי החידוש של הגרי"מ מורגנשטרן שעצם העלת דברים מתת מודע נחשב קוסם. ומכאן מוכח להתיר.

בהקדמה לספר חובות הלבבות - כי החכמה תקועה בתולדות האדם וטבעו ובכח הכרתו, כמים הטמונים בלב הארץ. והנבון המשכיל ישתדל לחקור על מה שיש בכחו ובמצפונו מן החכמה, לגלותו ולהראותו וישאבנה מלבו. ❖

'עומק הפשט'

נייד: 052-7687405 | פקס: 02-6507823

הנושא לשבוע הבא גליון מספר 80 יום ד' פרשת וילך ג' תשרי תשע"ז.

האם מותר לשאול במטוטלת? - מסכת פסחים דף קיג:

ניתן לשלוח - רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

נא לתרום בעין יפה להמשך הופעת הגליונות!

גליון נושא: 'לשאל במטוטלת'

בס"ד, יום ד' פרשת וילך, ג' תשרי תשע"ז. דיונים אקטואליים בסוגיות הנלמדות. פסחים דף קיג: לעורר לב המעיין בלבד, ואין לסמוך על הדברים 'הלכה למעשה'. להצלחת הרב יאיר אהרון בן שרה מסעודה שליט"א בכל העניינים.

'מטוטלת'

בגמ' (פסחים דף קיג:) אמר רבה בר בר חנה אמר רבי שמואל בר מרתא אמר רב משום רבי יוסי איש הוצל מניין שאין שואלין בכלדיים, שנאמר (דברים יח יג) תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹהֶיךָ.

דין זה נפסק להלכה בב"י ובשו"ע (יו"ד סימן קע"ט סעיף א'), אין שואלים בחוזים בכוכבים ולא בגורלות, שנאמר תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹהֶיךָ. וכ"ש דאסור לשאול בקוסמים ומנחשים ומכשפים (פסקי מהרא"י סי' צ"ו).

כעת יש לדון האם מותר לשאול ב'מטוטלת'. והשאלה מתחלקת לשנים; אם שואל על דבר עתידי הנדון הוא, האם יש בזה איסור של תמים תהיה. ואם שואל בדבר עכשווי הנדון הוא האם יש בזה איסור של לא יִמָּצָא בְךָ... קֶסֶם קְסָמִים (דברים יח י), וכפי שפירש רש"י (שם) איזהו קוסם, האוחז את מקלו ואומר אם אלך אם לא אלך. וכן הוא אומר, (הושע ד, יב) עָמִי בְּעֵצוֹ יִשְׁאָל וּמְקָלוֹ יִגִּיד לוֹ: וכן יש לדון האם יש בזה איסור משום דרכי האמורי. והאם יש בזה איסור של לא תִּנְחָשׁוּ (ויקרא יט כו).

1. איך זה עובד ?

כדי לדעת האם אסור או מותר, צריך מתחילה לברר איך זה פועל במציאות, ומזה יתברר גדרי הדין.

'מטוטלת': פירושו תליון או שרשרת שתלוי בו אבן או משקולת, עם אפשרות להסתובב לכל הכיוונים. על פי רוב משתמשים עם תליון קריסטל, אבל אפשר גם לשאול באמצעות תליון של חומרים אחרים; זהב (עדיף זהב טהור), כסף, מתכת, עץ, ואפילו אוזניות של נגן, (יש מטפל מומחה שמצליח באמצעות כף ידו!). בעצם - כל אדם מסוגל ויכול לשאול,

פנינים

אין עוד מלבדו!

מעשה שהיה; עם המקובל הג"ר דניאל פריש זצ"ל בעל מחבר הספר 'זהר מתוך מדבש', במשך שנים ארוכות סבל מרורים מדלקת פרקים, שיש בזה כידוע כאבים איומים, ולא הועילו לו כל הרופאים והרפואות, והיה צריך לקחת תרופות ומשככי כאבים חריפים (קורטיזון).

מחוסר ברירה, טס במיוחד לרופא אלטרנטיבי (גוי) מפורסם בחו"ל, הידוע בהצלחותיו המרובות, אולם היה לבו נוקפו שמא אין זה מצד הקדושה אלא מכוחות של סיטרא אחרא, ולכן כאשר התחיל הטיפול היה שקוע בשרעפי קודש ומהרהר 'אין עוד מלבדו' - 'אין עוד מלבדו', למרבה הפלא הרופא מנסה פעם ופעמיים ואינו מצליח, עד שהגוי התייאש ואמר לו שכל פעולותיו אינם מועילים כאשר המטופל אינו מוכן להשתחרר ולאפשר למטפל להתחבר אליו, אולם הג"ר דניאל לא הסכים לציית להוראותיו, וטס הביתה בלי לקבל מזור לחליו, באומרו; אילו היה זה מדרכי הקדושה היה מצליח להתחבר גם כשאני חושב 'אין עוד מלבדו', ומכך שאינו יכול להתחבר מוכח שאינו מדרכי הקדושה (א.ח.ש.).

יש מוכיחים ממעשה זה לאסור את כל סוגי הטיפולים הללו, שאינם מצד הקדושה. אכן אין בזה הוכחה ניצחת, כי התנאי הבסיסי להצלחת הטיפול הוא הרפיית המטופל וחיבור רגשי עם המטפל. ומכיון שהג"ר דניאל היה מסויג מהרופא הגוי ודבק במחשבותיו, לא היה אפשר לפעול בו כלום. ❖

ולקבל תשובות מה'מטוטלת'. אפשר אפילו ללמד ילד בן 3 להתרכז בשאלה, ומיד ה'מטוטלת' תענה בכן או לא.

שימושה העיקרי של השאלות באמצעות המטוטלת, הוא במתן תשובות על ידי תנודות של "כן" או "לא" (סיבוב לימין / קו ישר = כן, סיבוב לשמאל = לא). יש מטפלים הסבורים שניתן 'לאלף' את המטוטלת, ולהחליט בשבילה לתקשר בכיוונים הפוכים.

משתמש מיומן מתייחס לא רק לכיוון הסיבוב אלא גם לאיכות הסיבוב ועוצמת התנודה; סיבוב מלא (עגול ויפה) לשמאל = 'לא חזק', סיבוב חלש לשמאל = 'לא חלש', תנועות מסוימות יתפרשו כהבעת ספק, עמידה במקום = אין תשובה. (כדי להבין את תנועות המטוטלת - אפשר לנסות קודם על אוכל שודאי לא טוב כגון אקנומיקה, ולראות את תגובת השרשרת, ואז להתקדם למאכלים אחרים).

אלרגיות: מומחים בתחום מציינים; כמו בכל תחום ברפואה זה לא רק השיטה אלא בעיקר האדם שמטפל באמצעותה, כך גם בשיטת ה'מטוטלת' הוותק והנסיון של שנים רבות בתחום, מעניק להם עדיפות על אחרים בכך שהם מצליחים להתרכז בשאלה, ולדעת מה לשאול ואיך לשאול. לדוגמה, ההצלחות הבולטות ביותר הם בתחומי האלרגיות. וכעת, סיווג נכון של כל סוגי האלרגיות, ושאלות מדויקות וממוקדות, גורמים לכך שתתקבל תשובה נכונה תוך מספר שאלות בודדות. מומחים אלו מתעניינים ומתעדכנים כל הזמן בנושאי התזונה מה עלול לגרום לבעיות, ואז שואלים האם אכן מאכל זה גרם לפריחה, עד שמאתרים את המאכל האלרגי.

בתהליך דומה, משתמשים ב'מטוטלת'; כמכשיר לאבחון רפואי, כלי סיוע בתהליכי 'מח אחד', פתרונות להפרעות קשב וריכוז, ויש גם סיפורים של שימוש במטוטלת לגילוי מים ואוצרות טבע הקבורים עמוק באדמה.

2. בירור עתידות

יש המתברברים מכח מעשים שהיו, שביכולת ה'מטוטלת' גם לחזות עתידות, כגון; כמה ילדים יולדו לבני הזוג הללו, האם הילודים יהיו זכרים או נקבות, באיזה סדר יבואו לעולם – בן ואחריו בת ואחר כך תאומים וכו'.

אולם שמעתי על כך פירכא שאין עליה תשובה; אם אכן 'זה עובד', מדוע המאמינים בזה, אין זוכים בכרטיסי פיס בסך מיליוני שקלים, שהרי יכולים לפענח מראש את הקוד המנצח, על פי ה'מטוטלת'. [יתכן ליישב טענה זו, דכל הספרות הזוכים בפייס הם חפצא אחת, והרי המטוטלת עונה רק כן או לא, נמצא שבכדי להשיג את המספר הזוכה צריך לשאול מיליוני שאלות. ואין הכי נמי אילו יהא הגרלה שהמספרים הזוכים הם מ-1 עד 10 אולי יצליחו לפענח על פי תשובת המטוטלת - ב.א.ל.ר.].

ובאמת אם אכן יש אפשרות לדעת עתידות על פי המטוטלת נופל כל צד ההיתר, כי זה מוכיח שאינו דבר טבעי ולא אנרגיות משודרות, אלא כח מסוים היודע נסתרות ועתידות, ואולי מדובר בכוחות הטומאה או כישוף (ב.ו.).

כעת נעבור לפן ההלכתי; שמעתי מכמה חכמי הוראה שליט"א שלגבי שאלות על העתיד לכל הדעות ברור שאסור לעשות כן, מכח האיסור לחקור אחר העתידות, כלשון רש"י על הפסוק (דברים יח יג) תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹהֶיךָ: התהלך עמו בתמימות ותצפה לו ולא תחקור אחר העתידות, אלא כל מה שיבא עליך קבל בתמימות ואז תהיה עמו ולחלקו. ויש לציין שהדבר תלוי במחלוקת הראשונים האם תָּמִים תִּהְיֶה הוא מצות עשה, או שאינו מצות עשה רק מוסר ותוכחה, אולם למעשה אסור מכח הכלל 'ספיקא דאוריתא לחומרא'. ומפורש במשנ"ב (הלכות נטילת ידים) שמחלוקת הפוסקים שלא הוכרעה דינה כספק, בדאוריתא הספק לחומרא ובדרבנן הספק לקולא.

לפי הגדרה זו יש לדון, האם לגמור שידוך עם מטוטלת, הוא בכלל שאלה בעתידות ואסור. או דלמא חשיב נדון עכשווי, האם בני הזוג מתאימים זה לזה, וצ"ע.

מנהג ישראל תורה

כוחות נסתרים

איך: על השאלה כיצד עובדת המטוטלת? נאמרו תשובות רבות - (אין כאן ענין להתפלסף, השאלה היא האם זה נוגד את ההלכה) ההסבר ההגיוני המקובל הוא, שהמטוטלת ביכולתה למדוד את האנרגיות הפנימיות שלנו, והיא משמשת בתפקיד של מתורגמן לשינויים באנרגיה, המונע בהתאם לאנרגיות המוקרנות מהמחזיק בה (על ידי השרירים או באמצעים אחרים). כאשר דרך השימוש במטוטלת, השואל מתחבר לאפשרות להעלות את האינפורמציה מתת המודע, אל המודע. יש טוענים שזה מכח אנרגיות חיצוניות. אך כולם מסכימים, שאין למטוטלת "יכולת" או "הבנה" עצמאית, ואין היא אלא כלי בידי המחזיק בה.

מגנט: לדברי המתירים, ה'מטוטלת' אינו כישוף ולא כוחות נסתרים, אלא יש לזה הגיון מדעי טהור שכאשר אדם מחזיק דבר שלא טוב לו, הגוף יודע את זה ומשדר את זה לשרשרת. ואם תשאל אם אכן זה אנרגיה איך זה עובד על ידי אדם אחר או מרחוק. התשובה היא שאדם יכול להרגיש גם מרחוק וגם להרגיש מה טוב לחבירו כמו שיש קשר טלפטיה, ועכ"פ מה שיש דרך לכך באמצעות מרחוק, אינו פוסל את האפשרות מקרוב שכולו מבוסס רק על אנרגיה.

ויש להדגיש; למרות כל המפקפקים, המציאות הוא שזה עובד! (יש 'חנות טבע' בתוככי ירושלים החרדית, שמוכרים מוצרים לפי קביעת ה'מטוטלת') כמו חיטה הנזרעת באדמה שצומחת גם כאשר הזורע לא מבין, ולא אמור לעניין אותו איך זה עובד. וכעין מה שכתבו הראשונים שאין שום איסור במגנט שהוא מציאות טבעית, כך גם תשובות המטוטלת הם בגדר 'טבע מציאותי'. (ר.ר.).

מדויק: משתמשים וותיקים מספרים, שהאבחון של ה'מטוטלת' פועל באופן מעניין ומדהים. וכפי שסיפר הג"ר מנשה ישראל רייזמן שליט"א מעשה שהיה; באדם שאסור לו סוכר, והכינו לו שלא בפניו 10 כוסות קפה; 9 עם סוכר, 1 עם סוכרזית, עירבבו את כל הכוסות ביחד, ואכן תוך שניות בודדות איתר באמצעות ה'מטוטלת' את הכוס קפה עם הסוכרזית שמותר לו ושתהו לרוויה. המטפלים מצהירים; אנחנו מודעים שבסופו של דבר זה מצליח רק כ-80%, אבל גם כל סוגי הרפואות בעולם, אין להם הצלחה מושלמת של-100% ❖

עוד יש בזה חסרון מצד מה שידוע בשם הסטיפלער שאדם המברר אחר עתידות, ונתברר לו שיש עליו גזירה לרעה, עצם מה שהוציא את הגזירה מן הכח אל הפועל, גורם שכך יקרה במציאות ולא תועיל לו זכויותיו ותפילותיו, כי הוציא עצמו ממה שישראל הם מעל המזל. בנוסף (ר.ד.) יש לדמות את זה למה שמבואר בגמ' בהוריות שלא יעשה מעשים לדעת האם אריך שעתיה, שמא יתרע מזליה. וכן מצינו בגמ' כל דקפיד קפדי בהדיא, וכל דלא קפיד לא קפדי בהדיא. וגם בזה אם מקפידים על זה זה יכול גם להזיק.

ובאמת יש לדון מה מותר לעשות כדי לברר עתידות ומה אסור, שהרי בנר הבריא ביום הכיפורים המנהג הוא להדליק נר כמו שהוזכר בגמ' (א.י.ס.). ועיין במהרש"א בהוריות דף יב: שיישב דאם בודק לצד הטוב ינא בזה בעיה של ניחוש, וצ"ע דכמו כן יכול להיות שיצא הצד שאינו טוב.

וכן יש לעיין ממה שמצינו ברמ"א (או"ח סימן תרסד סעיף א') בשם הראשונים שיש סימן בצל הלבנה בליל הושענא רבה מה שיקרה לו או לקרוביו באותה השנה; ויש מי שכתב שאין לדקדק בזה, כדי שלא ליתרע מזליה, גם כי רבים אינם מבינים הענין על בוריו; ויותר טוב להיות תמים ולא לחקור עתידות, עכ"ל. ומדוע לא כתב הרמ"א שיש בזה איסור של תמים תהיה, וצ"ע.

דעת האוסרים

3. ההגדרה של הגרי"ש אלישיב זצ"ל

ולענין שאלות על ההווה; הנה בנדון היסודי כל סוגי המיסטיקה, יש פסק ברור ומפורסם של הגרי"ש אלישיב, שנכתב ע"י תלמידו המובהק הגרד"א מוגרנשטרן שליט"א (הובא בגיליון הקודם), ואף הסכים הגרי"ש לפרסמו בשמו - שכל דרכי הרפואה החדשים

הם בחזקת איסור עד שיתבררו בדרכי הבירור, שהם פועלים בדרכי הטבע. כעת יש לדון כלפי כל דבר, האם הוא נחשב דרך הטבע, או לא. ולדעת הגר"א מורגנשטרן שליט"א יש איסור לשאול ב'מטוטלת', מכיון שאין לו הסבר מדעי הגיוני, אלא הסבר מיסטי של אנרגיות ושימוש בכוחות נעלמים, שאין נכון להגדירם כדבר טבעי.

4. דעת הגר"ש הלוי ואזנר זצ"ל

והנה כבר הכריע הגר"ש הלוי ואזנר זצ"ל (שו"ת שבט הלוי חלק ט' סימן קע"ד), במכתב לבנו הגר"ר חיים מאיר הלוי ואזנר שליט"א, שאין להשתמש בזה מחשש ניחוש, ומשום תמים תהיה, ונקיי הדעת מתרחקים מזה וכיוצא בזה, בפרט אם אין יודעים אם הדבר פועל דרך טבעי או רוחני, וגם לצרכי רפואה מצוה להתרחק מזה שמא ישאלו גם לשאר דברים, אבל אין צריך למחות במי שעושה זאת לרפואה, דאפילו על ידי כישוף יש אומרים שמותר לרפאות (על ידי גוי, או בפיקוח נפש).

ועיין שם שמתחילה חשש אולי זה כישוף, ושוב הוסיף בכתב ידו שנתברר לו שאינו כישוף. והדגיש שם בתשובתו שזה נכתב מקופיא שלא בעיון כל הצורך.

כעין זה הוראת הגר"ר משה שאול קליין שליט"א (קובץ פעמי יעקב גליון סט חודש שבט תשס"ט עמוד קמט) שיש להמנע מלהשתמש ב'מטוטלת' שאין דרך פעולתה מובנת לכלל הציבור, ולכן יש בזה חשש איסור משום דרכי האמורי, ואינו דומה למסאג' וכדומה המותרים שהם פעולות המובנות לכלל הציבור, אך שיטת טיפול כמו 'מטוטלת' והדומין לה אין מובן לרוב בני אדם אופן פעולתם, ולכן יש להמנע מהם.

וכן דעת הגר"נ קרליץ שליט"א, שאסור לשאול שאלות ב'מטוטלת' (נ.א.א.). וכן שמעתי מאחד מהמטפלים בשיטת 'מח אחד' ששמע בעצמו מהגר"ר משה הלברשטאם זצ"ל שלמרות שהוא מתיר לו לרפא על ידי 'מח אחד', בכל זאת 'מטוטלת' אסור (ר.פ.).

הגר"ר מנשה ישראל רייזמן שליט"א בשיעורו אומר, אחרי שבדק את הענין ויש לו מידע מקיף על כל סוגי הרפואה האלטרנטיבית, דעתו נוטה ש'מטוטלת' יש בזה איסור, לפחות מצד ההשקפה. שכיון שיש לו 'מטוטלת' הוא לא מבקש כלום מהקב"ה, שבכל דבר הוא שואל את המטוטלת, וכפי ששמע מיהודי שלא הסכים לסגור שידוך לבנו, עד שישאל את המטוטלת האם אכן בני הזוג מתאימים זה לזה. וישנם גם אנשי עסקים שלפני כל עיסקה רצינית הם מתייעצים עם ה'מטוטלת'. וכן שמעתי מהגר"נ קופשיץ שליט"א שאין לשאול כלל ב'מטוטלת', ואין זה הנהגה נכונה של יהודי.

5. טעמי האיסור

הרחבת דברים בטעמי האיסור לשאול ב'מטוטלת', משום חששות של עבודה זרה וכישוף ומעונן ומנחש; במאמר משמרת הקודש [הגר"ר נתן לייטער שליט"א ניו יורק תשס"ח], ובקונטרס אל תפנו [הגר"ר יצחק שטיין שליט"א תשס"ה], ובספר לא נחש ביעקב [הגר"ר נועם אלימלך ארן שליט"א], ובקובץ גינת ורדים כ"ב מאמר מאת הגר"ר יואל הכהן שוורץ שליט"א (לדופקי בתשובה).

עוד טענה מרתקת לאיסור שמעתי, מכח מעשה שהיה באדם שאל במטוטלת עצמה האם זה שד, והתשובה היתה כן (נ.א.א.).

דעת המתירים

6. מותר גם לדעת הגרי"ש

מאידך, יש מתלמידי הגרי"ש אלישיב זצ"ל הסבורים שגם לשיטת הגרי"ש מותר לשאול ב'מטוטלת', שהרי זה ברור שכל מציאות שיש לה הסבר הגיוני בחוקי הטבע אין חולק שמותר, כמו שכתבו הראשונים על מגנט שמותר, למרות שבמציאות הפיזית אין משהו שמושך את המגנט. גם לא יעלה על לב בר-דעת לטעון שאסור לדבר עם פלאפון, או לאסור להשתמש עם אנרגיית החשמל שאינו משהו פיזי, משום 'דרכי האמורי', והא קמן שכל העולם פועל באמצעותו ואף אדם לא טוען שנחשב כישוף מחמת שלא רואים בחוש את הפעילות, כי כולם יודעים שזה דבר טכני שעובד בצורה מסוימת, וגם כח המשיכה מוכח מדעית למרות שאינו ניכר לעין. כך גם כוחות שטבע הקב"ה

בבריאה אין חסרון במה שגויים גילו אותם, אדרבה חכמה בגויים תאמין. ולכן מכיון שיש כוחות אנרגיה בעולם, ומכחם זו ה'מטוטלת', אין שום סיבה לאסור זאת

[עדיין יש מקום לחלק, בין אנרגיית חשמל, וקרינת הפלאפון, ומשיכת המגנט, שכולם מצב פיזיקלי נתון, שתמיד בכל מצב פועלים באותה צורה, אולם מטוטלת אינו עונה תמיד נכון, וצריך אדם שיחזיק ויכוון שאלתו כהוגן, ואין הוכחה מדעית על קיומו - נמצא שזה מיסטי ולא מדעי].

וכן שמעתי מתלמיד חכם מופלג שליט"א שנכנס בעצמו להגרי"ש אלישיב זצ"ל לברר האם מותר לטפל בשיטה זו, והשיב לו הגרי"ש למעשה שיברר יחד עם הג"ר מרדכי גרוס שליט"א איך פועל ה'מטוטלת' ויגדירו האם זה מוגדר כדבר טבעי, ואכן ליבן את כל צדדי העניין עם הגר"מ גרוס במשך 6 שעות, והסיקו להתיר לשאול ב'מטוטלת' לצרכי רפואה וגם כל סוגי האלרגיות הם בכלל שאלה רפואיות המותרות שזה דבר שכבר קיים כעת, והאיסור הוא רק לדברים עתידיים. [לדוגמה; אדם שרוצה לעבור לצפת, האופן המותר לשאול הוא, האם בריא בשבילי לגור בצפת, האם יש בצפת אלרגיות שליליות עבורי].

והוסיף הגרי"ש אלישיב, שבכל מקרה של התנגשות בין עמדת הרפואה הקונבנציונלית לעמדת ה'מטוטלת', חובה לציית לדעת הרפואה הקונבנציונלית. ואפשר לפעול עם המטולטת רק במהלך – "אם לא יעזור, גם לא יזיק".

ושמעתי מהרב מרדכי דוד לוי שליט"א שכלפי ברור אלרגיות במטוטלת, מכיון שזה עונה בעצם החזקת המאכל מתחת למטוטלת אף בלי לשאול כלום, מסתבר יותר שמותר דחשיב דבר טבעי לחלוטין, אכן כלפי לשאול שאלות למטוטלת צ"ע אם זה נחשב טבעי.

וכן שמעתי בשם הג"ר שלמה זלמן אולמן שליט"א שמותר לכתחילה לפעול עם ה'מטוטלת' ואין בזה שום איסור אפילו כשאינו לצורך רפואה, ורק עתידות אסור משום תמים תהיה (א.מ.). וכן שמעתי להתיר בשם הג"ר שמאי גרוס שליט"א. וכן יש הרבה מיקרי קרתא דירושלים שליט"א שפועלים בעצמם ומתירים לכתחילה לשאול ב'מטוטלת'.

7. שימוש באנרגיה

וכן שמעתי מחכם אחד שליט"א שמותר לכתחילה לבדוק אלרגיות במטוטלת, כי זה אנרגיה פשוטה כמו בדיקת דם, ושימוש בכוחות האנרגיה אינם כישוף, אלא אחד מכוחות הבריאה שניתנו לאדם. היתר זה מוגבל דוקא כאשר הנשאל כאן, אבל אם הנשאל אינו ליד השואל אסור, [ואולי אפשר להתיר משום שזה שטויות, שבאמת אינו מועיל כלום מרחוק]. אמנם לגמור שידוך על פי המטוטלת זה איסור דאורייתא, כי זה ממש נחש כמו אליעזר עבד אברהם שאמר שאם יהא כך הוא יפעל כך וזה חשיב נחש. והרי מפורש בגמ' (חולין דף צה:) כל נחש שאינו כאליעזר עבד אברהם וכיונתן בן שאול אינו נחש. והוסיף, שלדעתו 'מח אחד' יש בזה איסור משום חשש עבודה זרה.

וכן דעת הג"ר פסח אליהו פאלק שליט"א בעל "מחזה אליהו", והג"ר גבריאל קרויס שליט"א גאב"ד מנצ'סטר, שמותר לכתחילה לשאול ב'מטוטלת' ללא שום פקפוק שכן חכמת ה'מטוטלת' הוא בגדר מדע טהור, וכמו שיש קשר טלפטיה בין תאומים, כך יכול להוצר קשר בין השואל לנשאל.

והוסיף בנו של הרב פאלק, שיסוד ההיתר של אביו הג"ר פסח אליהו פאלק, מבוסס על ההיתר של הג"ר בצלאל ראקאווב זצ"ל רב ואב"ד דק"ק גיטסהעד. ולכן מורה שמותר לכתחילה ואף אשתו של הרב פאלק מטפלת בשיטה זו.

וכן שמעתי להתיר בשם כ"ק האדמו"ר מפשעווארסק שליט"א שהתיר לגברת ג' בלונדון לשאול ב'מטוטלת', והגביל את ההיתר שהוא רק לאלרגיות, ולא לברר עתידות.

יש מהמתירים שאומרים שהאוסרים לא הבינו איך זה עובד, ואם ניתן פרשנות אחרת למטוטלת שבאמת זה צורה טבעית לחלוטין, הרי אין זה בכלל האיסור. ❖

הערות מבני החבורה

תחזית מזג האויר

שאלה: האם יש איסור להתעדכן בתחזית מזג האויר, דהנה כתוב (ויקרא יט כו) וְלֹא תַעֲוֹנֶנּוּ: ופירש רש"י (שם) לשון עונות ושעות, שאומר יום פלוני יפה להתחיל מלאכה, שעה פלונית קשה לצאת. וצריך לברר האם תחזית מזג האויר של החזאים הוא בכלל זה.

בשלמא לדעת הרמב"ם (פי"א מע"ז ה"ח וט') שהאיסור נאמר רק כשזה על ידי איצטגנינות. שפיר יש להתיר בתחזית מזג האויר שאינו ניחוש ולא מזל, אלא בירור המציאות. אולם לשיטת הב"י (יו"ד סי' קע"ט) בדעת הסור, שהמחשב שעות ועיתים עובר על לא תעונונו, גם אם אין זה על פי איצטגנינות. אם כן לכאורה גם בירור המציאות אסור, וצריך ביאור מדוע סמכו העולם להתעדכן בתחזית מזג האויר.

עוד יש לדון לאיסור, מכח המבואר בגמ' (פסחים דף קיג:): שאסור לחזות בכוכבים משום תמים תהיה עם ה' אלהיך (דברים יח יג), ופירש רש"י שלא תחקור אחר העתידות, אלא כל מה שיבא עליך קבל בתמימות: ולכאורה גם עדכון בשירות המטראולגי זה כמו לגלות עתידות על ידי החיזוי בכוכבים (ו.ז.).

תשובה: כתב הג"ר שמאי קהת הכהן גרוס שליט"א (שו"ת שבט הקהתי חלק ב' סימן שכ"ב), שמותר להתעדכן בתחזית מזג האויר ואין בזה איסור של תמים תהיה עם ה' אלהיך שנאסר בזה לחקור אחר עתידות (כדברי רש"י שם), משום שהוא רק בירור המציאות, ומוכיח כן ממה שכתוב בגמ' (יומא דף כא:): במוצאי יו"ט האחרון של חג הכל מסתכלין לעשן המערכה, נוטה כלפי צפון עניים שמחין ובעלי בתים עצבים מפני שגשמי שנה מרובים, נוטה כלפי דרום וכו', ועיין שם במהרש"א. מבואר שאין איסור לברר ולהתעניין מה עומד להיות מזג האויר. [ושם גרע טפי, שאינו בירור המציאות העכשווית אלא ראית העתיד על ידי העשן, ואעפ"כ מותר].

ויש להוסיף דגם מצד המסברא נראה פשוט שמותר, כי יש להבדיל בין חזאי המודיע את המציאות הקיימת עכשיו, רק שאינה נראית לאדם הפשוט (אדם פשוט רואה מרחק קטן, וחזאי רואה מרחק גדול. אדם פשוט רואה עננים בשמים יודע שירד גשם היום בצהרים, ואילו חזאי רואה זרמים שונים במרחק מאות אלפי ק"מ מבין שתוך שבוע יהיה שלג בחרמון), בניגוד לאיסור לחזות בכוכבים שהמציאות אינה קיימת עכשיו, ורק יוצר בעתיד דבר חדש (מ.ז. / צ.ד.).

ודוגמא לדבר בזרע שנקלט באדמה, לא נקרא עתידות אלא הוה שכבר יודעים כעת שמכח השרשה זו יגדל עץ פרי, וכבר קיים דבר זה בכח.

ועוד הרי לשיטת כמה פוסקים - בכל סוגי הרפואות האלטרנטיביות, ההיתר נאמר רק לדברים שהם כבר קיימים בהווה (כגון; בירור אלרגיות, ממה נובע כאבי הראש), ולא לדברים של העתיד (כגון; האם שידוך פלוני יעלה יפה, כמה ילדים יולדו לאדם זה, כמה שנים יחיה), ושפיר מובן שעננים וכיווני זרימת אויר וכדומה מוגדר כדבר עכשווי, ואינו דומה לראיה בכוכבים שהוא דבר עתידי.

עוד יש ליישב לדעת הרמב"ן (בתשובה הובא בב"י יו"ד סימן קעט), והגר"א (יו"ד סימן קע"ט ס"ק ז'), שהאיסור הוא לחזות באיצטגנינות, אבל אחרי שכבר יודע מה יש באיצטגנינות צריך לחשוש וליזהר ממה שאומרים, ממילא כאשר החזאים כבר יודעים, מותר לחוש לדבריהם. ❖

'עומק הפשט'

נייד: 052-7687405 | פקס: 02-6507823

הנושא לשבוע הבא גליון מספר 81 יום ג' פרשת האזינו ט' תשרי תשע"ז.

ריפוי בשיטת הילינג (אנרגיה).

ניתן לשלוח – רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

נא לתרום בעין יפה! תזכו למצוות, וכתובה והתימה טובה.

גליון נושא: 'ריפוי בשיטת הילינג (אנרגיה)'

בס"ד, יום ג' פרשת האזינו, ט' תשרי תשע"ז. דיונים אקטואליים בסוגיות הנלמדות. פסחים דף קיג: לעורר לב המעיין בלבד, ואין לסמוך על הדברים 'הלכה למעשה' להצלחת מרת זיסל בת רייצל תחי'.

רפואה באנרגיה

בגמ' (פסחים דף קיג:) אמר רבה בר בר חנה אמר רבי שמואל בר מרתא אמר רב משום רבי יוסי איש הוצל מניין שאין שואלין בכלדיים, שנאמר (דברים יח יג) תמים תהיה עם ה' אלהיך.

ויש לדון מה הדין במה שנפוץ בזמננו ריפוי בשיטת הילינג (אנרגיה), האם יש בזה חשש איסור כל שהוא.

1. מה זה 'הילינג' ?

'הילינג' = ריפוי באנגלית (healing). ובתרגום חופשי = הבראה, ריפוי, מציאת מזור. השימוש בשם "הילינג" אינו מוגדר היטב, ויכול להתייחס למגוון שיטות טיפול ורפואה אלטרנטיביות. ביניהן; טיפול באנרגיה, ריפוי באנרגיה, ריפוי רוחני, רייקי, "מגע מרפא" (Therapeutic Touch), צ"י קונג, ועוד.

ההסבר המשותף לכולן הוא; שיטות רפואה הוליסטיות, שהמרפא יכול לתעל את 'אנרגיית הריפוי', לאדם המבקש עזרה לריפוי חוליים וכאבים, כאשר הוא עושה שימוש בשדה האנרגיה של הגוף = ריפוי שדה אנרגטי חי (biofield). (אין קשר בין המושג 'אנרגיית הריפוי', למושג הפיזיקלי 'אנרגיה).

פנינים

מרגלית של אברהם אבינו

מבואר בגמ' (ב"ב טז ב) מרגלית אחת היתה תלויה בצוארו של אברהם אבינו שכל חולה שרואה אותה מיד מתרפא וכשנפטר מן העולם נטלה ותלאה בגלגל חמה.

ויש שרצו לדמות את המציאות של אנרגיה המרפאת למרגלית של אברהם אבינו. אולם עיין במה שכתב רבינו בחיי (פרשת יתרו) שפירש שמרגלית זה רפואת הלשון, והיא המרגלית שהיתה תלויה בצוארו, והמשיל המדה הזאת שהיא מאירת עינים למרגלית המאירה, ואמר תלויה בצוארו לפי שהדבור הוא בגרון, וכל מי שהיה לו חולי הנפש והיה שומע דבריו של אברהם אבינו מיד היה מתרפא מחליו.

וכשנפטר מן העולם לא השאיר אחריו שום נברא שיורה על אלהותו של הקדוש ברוך הוא ועל יחודו אלא גלגל חמה, ולכך אמר נטלה ותלאה בגלגל חמה, ע"ד הכתוב: (תהלים יט, ב) "השמים מספרים כבוד אל", וז"ש מרפא לשון עץ חיים רפואת הלשון של אברהם היה סבה שנכנסו רבים תחת כנפי השכינה והיה להם עץ חיים. ❖

טכניקות הטיפול הן - באמצעות מגע כפות הידיים, או השראה ללא מגע פיזי כלל, ישנן כ-15 תנוחות (המספר משתנה בזרמים השונים) שבהן המטפל מניח את ידיו על גופו של המטופל, או מעט מעליו, באופן הגורם כביכול ל"אנרגיית היקום" לזרום דרך המטפל אל המטופל. לדברי המטופלים, גם בטיפול ללא מגע הם מרגישים כאילו המטפל נוגע בהם. ויתכן גם ריפוי מרחוק כאשר המטפל והמטופל נמצאים במקומות שונים.

הילר = רופא באנגלית (healer), כלומר רופא בשיטת 'הילינג', למטופלים עם בעיות נפשיות או פיזיות. תומכי השיטה טוענים, כי ה"הילרים" המרפאים, ניחנים ביכולת מיוחדת לטפל ב"שדה האנרגיה הטבעי" של הגוף, וכך לרפאו.

מנהג ישראל תורה

חדש אסור מן התורה

עצם התופעה שיש התנגדות תורנית לכל סוגי הרפואות החדשות הבאות מן המזרח, שורשה על פי היסוד הידוע בשם החתם סופר 'חדש אסור מן התורה', כלומר; כל דבר חדש הרי הוא בחזקת איסור עד שיתברר לך בדרכי הבירור שהוא מותר. ומי כְּעַמְדָּ יִשְׁרָאֵל (דברי הימים א פרק יז פסוק כא), אשר כל דבר חדש בודקים בשבע עינים, ורק כעבור שנות דור ודרישה וחקירה של גדולי עולם, הם מותרים לבוא בקהל.

וכן ידוע דעת הג"ר יעקב הלל שליט"א ראש ישיבת המקובלים 'אהבת שלום', שבאופן כללי אין רוח חכמים נוחה מכל סוגי מיסטיקה למיניהם, ואין זה רוח התורה. יהודי צריך לדעת שתשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה, ולא לפנות לדברים אחרים. ואף שבעבר התיר לשאול במטוטלת, כיום אוסר לשאול במטוטלת (ח.ז.). והאריך בזה בספרו שו"ת וישב הים (סימן י"ג) לברר מה דינם של "אנשי פלא" שדרכם לפעול ישועות, באופנים נסתרים ונעלמים.

לא רק מצד ההשקפה, אלא גם מצד ההלכה כבר הכריע הגרי"ש אלישיב זצ"ל, שכל עוד לא הוכח בדרכי הבירור שהוא דבר טבעי, הרי הוא בחזקת איסור, ומכאן שורש הטענה, שיש לאסור את כל סוגי הרפואות האלטרנטיביות ללא הבדל וחילוק בין הסוגים, כי רק בכח הסנהדרין להכריע בבירור שאינם בחששות כישוף וע"ז.

אבל באמת, אין נכון לאסור את הכל בצורה גורפת, וגם אי אפשר לומר הכל מותר, אלא יש לבחון כל דבר לגופו יש שאסורים בהחלט, יש המותרים לכתחילה. וישנם דברים בעייתיים שאכן אינם איסור גמור, אולם עדיין אין ראוי ליהודי לעשות אותם. ובכל דבר צריך לבדוק בשו"ע ובפוסקים ולעשות שאלת חכם מה הדין באופן זה. וגם המתירים מתיחסים לדברים המסוימים שהם בדקו, ואין זה היתר גורף לכל הסוגים שקיימים בעולם (פ.ש.).

כעת מובן, שיש דברים דומים שנבדקו על ידי גדולי ישראל ומקובלים מדורי דורות, ולכן הם בחזקת היתר גמור, אף שאילו היו מתחדשים היום, יש לשער שהיו נתקלים בחומה בצורה של התנגדות. לדוגמה יש לציין; 'הוצאת עין הרע על ידי עופרת' שהתקבל מאוד ללא עוררין. ❖

בגלל שהטיפול האנרגטי משפיע לאט על הגוף, אין להסתמך על 'הילינג' בלבד למקרים פיזיולוגיים מובהקים, כמו רגל שבורה. אבל, התהליכים האנרגטיים בהחלט מסייעים במקרים כמו: כאבים פיזיים קלים, כמו צואר תפוס, כאבי גב, כאבי בטן, כאבי מפרקים, כאבי ראש, או בעיות רגשיות, כמו פחדים, דיכאון, ועוד.

2. היסטוריה של

ההילינג

ריפוי רוחני: כעת נעבור לשורש הנדון ההלכתי; מתחילה צריך לברר מהו קיומה של "האנרגיה המרפאת" שבה מאמינים העוסקים ב'הילינג' וב'רייקי', זה ברור בהיסטוריה של ה'הילינג', שממציאי השיטה מקשרים את כח 'אנרגית הריפוי' באמונות טפלות, ואף אומרים בפעולתם לחשים שונים ויש לחוש בהם 'לעבודה זרה'. מקור המילה 'רייקי' הוא בשני תווי קנג'י יפניים: "ריי" = רוח, תודעה אלוהית; ו"קי" (היגוי יפני של המילה צ'י) = אנרגיית חיים. השילוב של שני התווים משמעו "אנרגיית חיים המכוונת על ידי תודעה אלוהית".

על פי אמונת המטפלים, אנרגיית הרייקי היא אנרגיית חיים בעלת כוחות ריפוי החודרת בעדינות אל כל יצור שבו מטפלים, ומרפאת לעומק את היסוד האמיתי של הבעיה, הטיפול הוא ביצור חי

כמכלול ולא רק מסיר תסמינים. על פי אמונתם של העוסקים בשיטה, הרייקי תומך בכל יצור ביומיום ומשפר את מצבו בכל המישורים - הגופני, הנפשי והרוחני. לשיטתם, הרייקי פועל גם כרפואה מונעת, המגינה מפני מחלות.

בשנים האחרונות, התפתח בעולם המערבי (החילונים של הגויים) – ריפוי רוחני לא דתי, כלומר אין תנאי מוקדם לאמונה מוקדמת לביצוע הריפוי. כעת הנדון איך להתייחס לזה מצד ההלכה, האם נדונו לאיסור מכח העובדה שהממציאים מקשרים זאת לעבודה זרה. או דלמא מותר כיון שכיום פועלים עמהם ללא קשר לכוחות הטומאה, ואפשר לתלות זאת ב'כח האנרגיה'.

3. שני נדונים

כעת יש כאן שני נדונים: א. אולי זה בגדר עבודה זרה, והרי קיימא לן דאין מתרפאין בעבודה זרה (פסחים דף כה.), ופירש רש"י (פסחים דף כה. ד"ה למה) והמתרפא בעצי אשירה נראה כמודה בה. וגם ברפואות אלו קיים חשש שיבוא להאמין באמונות זרות חלילה. ומבואר בתוס' (פסחים דף כה) כלפי הדין שאין מתרפאין בעצי אשירה, שאם זה נראה כעבודה זרה גם כן הוא בכלל האיסור, וגם בזה הרי יש סוגי טיפולים שאפשר לפעול מרחוק ואולי זה בכלל מחזי כעבודה זרה (ש.ב.).

ב. אולי אסור להשתמש בכוחות כגון אלו, כמו שאסור לעשות כישוף, שעצם השימוש בכוחות שאינם בחושים הרגילים הרי האם בכלל האיסור.

מחלוקת הפוסקים

4. דעת האוסרים

לשיטת הגרד"א מורגנשטרן שליט"א (שהובא בהרחבה בגליונות הקודמים) אסור להתרפא בהילינג, שאינו רפואה פיזית, ואין לו הסבר מדעי. כך גם יש מספר קונטרסים וחברות נגד שיטות אלו שלא שערם אבותינו. הרחבת דברים בטעמי האיסור, משום חששות של עבודה זרה וכישוף ומעונן ומנחש; בקונטרס אל תפנו [הג"ר יצחק שטיין שליט"א תשס"ה], ובספר לא נחש ביעקב [הג"ר נועם אלימלך ארן שליט"א], ועוד.

כך ידוע ההרצאות של המרצה המפורסם הרב פנגר, שיש לו מספר דרשות בנושאי הרפואה האלטרנטיבית, וביחס לריפוי בשיטת 'רייקי' הוא טוען, ששאל הרבה רבנים ואף אחד לא התיר. לדבריו, כאחד שהכיר את הכל מהצד השני של המתרס, עיקר הרעיון ב'רייקי' - להתעמק במשפט קצר - סוג מנטרה של מדיטציה - ועל ידי שיש בהם שמות טומאה, מזה שואפים את הכוחות.

5. דעת המתירים

מאיך ידוע בשם כ"ק האדמו"ר מאמשינוב שליט"א שמתיר סוגים שונים של הילינג. וכן שמעתי מחכם אחד שליט"א, שלדעת הג"ר יהודה זאב סגל מממנצ'סטר זצ"ל מותר לכתחילה להתרפא בהילינג, ואף שלח בעצמו לסוגים שונים של ריפוי באנרגיה והילינג, ולפי דרכו למדנו שגם מטולטלת מותר, כי שימוש בכוחות האנרגיה אינם כישוף, אלא אחד מכוחות הבריאה שניתנו לאדם.

וכן שמעתי מהג"ר שמאי קהת הכהן גרוס שליט"א שמותר לכתחילה להתרפא ב'הילינג' ואין בזה שום חשש, ולחינם מפקקים בדבר כאשר באמת אין כאן לא כישוף ולא עבודה זרה, וכן מותר להתרפא בשיטות האלטרנטיביות השונות כגון 'מח אחד' וכן מותר לשאול ב'מטולטלת', ורק עתידות אסור בכל אלו משום 'תמים תהיה'.

'עומק הפשט'

נייד: 052-7687405 | פקס: 02-6507823

הנושא לשבוע הבא גליון מספר 82 יום ג' בשבוע של סוכות ט"ז תשרי תשע"ז.

האם מותר להשתתף במופע קסמים?

ניתן לשלוח – רעיונות ותיקונים, תוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

נא לתרום בעין יפה! תזכו למצוות, וגמר חתימה טובה.

הערות מבני החבורה

לשאול במטולטלת בשבת

יש לדון לפי דעת המתירים, האם מותר לשאול ב'מטולטלת' בשבת האם זה חשיב דבר רפואה שאסור משום גזירת שחיקת סממנים ורק במקום חולי שאין בו סכנה יהא מותר, או דלמא לא חשיב רפואה ומותר בכל גוני, (ואולי זה תלוי בדין רפואה סגולית בשבת). נדון זה קיים גם כלפי 'מח אחד' ו'הילינג' ו'לחש להוצאת עין הרע' וכל כיוצא בזה - בשבת.

עוד יש לדון לפי שיטת המתירים האם מותר לחלל שבת במקום סכנה כדי להתרפאות על ידי מטולטלת או על ידי מח אחד והילינג.

ולכאורה הרי הכלל הוא שאם אתמחי גברא ואתמחי קמיע ג' פעמים חשיב רפואה ומותר ולכאורה בכל אלו כבר יש ג' פעמים שאיתמחי.

ויתכן לחלק, דכלפי נחש כשהוא לצורך רפואה התיירו דחשיב צורך אבל כלפי גזירת שחיקת סממנים בזה לא חשיב חפצא של רפואה שהרי באופן כללי זה משמש לעוד דברים (י.ש.ק.).

וידוע מהאדמו"ר מחב"ד בעל הצמח צדק זצ"ל - שדן האם מותר לשלוח קויטאל לתפילה אצל האדמו"ר בשבת במקום סכנה, והאם מותר לעשות רפואה סגולית בשבת, כאשר זה רק מלאכה דרבנן כדין איתמחי קמיעא. ❖

גליון נושא: 'השתתפות במופע קסמים'

בס"ד, יום ג' בשבוע של סוכות, ט"ז תשרי תשע"ז. דיונים אקטואליים בסוגיות הנלמדות. לעורר לב המעיין בלבד, ואין לסמוך על הדברים 'הלכה למעשה'. לעילוי נשמת הרה"ח אליהו בן מרדכי יצחק גאנץ ז"ל.

שמחת החג

בגמ' (פסחים דף קט.) תנו רבנן: חייב אדם לשמח בניו ובני ביתו ברגל, שנאמר (דברים טז יד) וְשִׂמְחֶתָּ בְּחֶגְךָ אֶתְּהָ וּבְנֶךָ וּבִתְּךָ, ולשון הפסוק מורה שישמח לכל אחד כלבבו; אנשים בראוי להם ביין, ונשים בראוי להן בבגדי צבעונין.

והנה מצוי בזמננו בימי חול המועד, שהילדים מבקשים ללכת למופע קסמים ולהטוטים מלהיבים אחרים. ויש הטוענים שזה מביא שמחת החג לבני המשפחה, ומשעשע את הילדים שיוכלו ליהנות ולהתרגש מתעלוליו של הקוסם, ויש לדון האם שפיר קעבדי.

1. שורש הנדון

מה פירוש קוסם? איסור קסם קסמים (דברים יח י) ודאי לא נאמר על הקוסם של זמננו. בשונה משפת העברית המודרנית בה קסם הינו אחיזת עיניים או שינוי טבע המציאות, **הרמב"ם** (הלכות עבודה זרה, יא, ו-ז) וכן נפסק **בטור** (בסימן קע"ט) מגדיר את איסור קסם קסמים; ניבוי עתידות באמצעות מעשים שונים. **ובבית יוסף** (שם) הוסיף להביא בשם **רבנו ירוחם** אופן אחר של הודעת עתידות. ובשם **הסמ"ג** הביא עוד אופן לדעת אם דרכו תצליח. הצד השווה שבכולם שאין להם שייכות למה שנקרא כיום 'קוסם'.

מעונן: לכן ברור שכל הנדון לאסור מה שנקרא כיום 'קוסם', הוא רק מצד המצוה בפרשת קדושים (ויקרא יט כו) לא תִּנְחָשׁוּ וְלֹא תַעֲוֹנֶנּוּ, ובמשנה תורה (דברים יח י) לֹא יִמָּצֵא בְךָ קֶסֶם קְסָמִים מְעוֹנֵן וּמִנְחָשׁ וּמִכַּשֵּׁף.

וברש"י (דברים יח י) ציין לסוגיית הגמ' (סנהדרין דף סה:) שנחלקו תנאים מהו איסור מעונן: לדעת רבי שמעון זה סוג של כשפים. לדעת חכמים זה האוחז את העיניים. ופירש **רש"י** (סנהדרין סה: ד"ה אוחז) אוחז וסוגר עיני הבריות ומראה להם כאילו עושה דברים של פלא, והוא אינו עושה כלום. ולדעת

פנינים

קם רבה שחטיה לר' זירא

ידוע ומפורסם **הגמ'** (מגילה דף ז:): רבה ורבי זירא עבדו סעודת פורים בהדי הדדי, איבסום, קם רבה שחטיה לרבי זירא. למחר בעי רחמי ואחייה. לשנה אמר ליה: ניתי מר ונעביד סעודת פורים בהדי הדדי אמר ליה לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא. וידוע התמיהה, איך יתכן שאמורא ישחוט את חבירו. ונאמרו על זה כמה תירוצים.

תירוץ מחודש ביותר כתב בהגהות **היעב"ץ** (שם) שבאמת לא שחטו אלא ב"אחיזת עיניים". ולפי שהיו שמחין ביותר לכן עשה זאת להעציבן, והרואים היו סבורים ששחטו באמת והתעצבו ונאנחו. ואף ר' זירא נתפעל מהם לבש חרדה ונתעלף מרוב דאגה השוברת כל גופו של אדם, ומת לבו בקרבן לכן היה צריך לבקש רחמים עליו להחיותו. אבל דם ודאי לא שפך רבה.

ודימה לזה **הגמ'** בסנהדרין (דף סז:): שהובאו שם כמה מעשים שלא היו אלא אחיזת עיניים וכגון ההוא טייעא שנטל חרב וחתך גמל לאיברים, ואחר כך קשקש לו בזוג והגמל עמד על רגליו, ומכיון שלא נמצא שם לכלוך מן הדם אמרו כי לא היה זה אלא "אחיזת עיניים"

אכן צ"ב שהרי בגמ' בסנהדרין שם זה מופיע בין הדברים שפטור אבל אסור, ואיך רבה עשה מעשה כמו כישוף בפורים. ❖

רבי עקיבא, זה המחשב עתים ושעות ואומר היום יפה לצאת למחר יפה ליקח. ומבואר בכס"מ (עבודה זרה י"א י'), ובטור (סימן קע"ט), ובב"י (שם), שלא נחלקו ר"ע ורבנן אלא חכמים מוספים אוחז את העינים דהוי בכלל מעונן ולכן אסור בשניהם.

ומפורש במשנה (סנהדרין דף סז.) "המכשף העושה מעשה חייב, ולא האוחז את העינים. רבי עקיבא אומר משום רבי יהושע, שנים לוקטין קישואים, אחד לוקט פטור ואחד לוקט חייב. העושה מעשה חייב, האוחז את העינים פטור" [מראה לנו כאילו התקבצו כולם במקום אחד, והקישואים לא זזים ממקומן פטור - רש"י]. ובגמרא (שם) "אמר אביי הלכות כשפים כהלכות שבת, יש מהן בסקילה, ויש מהן פטור אבל אסור, ויש מהן מותר לכתחילה. העושה מעשה בסקילה, האוחז את העינים פטור אבל אסור, מותר לכתחילה כדר' חנינא ור' אושעיא דכל מעלי שבתא הוו עסקי בהלכות יצירה ומיברי להו עגלא תילתא ואכלי ליה".

2. דעת הפוסקים בגדרי איסור מעונן

מחלוקת: בדברי הרמב"ם (בספר המצוות מצות לא תעשה לב) מבואר כי באיסור "לא תעוננו" נכללה עשיית פעולה שאין בה משום כישוף אלא תחבולה בתנועת הידיים, שעל ידי זה עושה המעשה מרמה את הרואים שיחשבו שראו במו עיניהם דבר שהוא חוץ מגדרי הטבע, כמו שנראה אותם יעשו תמיד שיקח חבל וישים אותו בכנף בגדו לפני העם ויוציאהו נחש. וישליך טבעת לאויר ואחר כן יוציאהו מפי אדם אחד מן העומדים לפניו. ומה שדומה להם מפעולות החרטומים המפורסמים אצל ההמון. כל פועל מהם אסור. וסיים הרמב"ם: "העושה כן יקרא אוחז עינים והוא מין ממני הכישוף, ומפני זה לוקה. והוא עם זה גונב דעת הבריות".

ועיין בספר החינוך (מצוה ר"ן) שהעתיק קרוב ללשון הרמב"ם בספר המצוות, וסיים עלה דאחיזת עינים הוא מכלל הלאו דמעונן, ולכן לוקין עליו.

מאיך דעת הסמ"ג, הובא בב"ח (ריש סימן קע"ט), שלא נאסרה אלא אחיזת עינים שהם על ידי מעשה כשפים, אבל אחיזת עינים שאין בו משום כשפים, מותרת לגמרי. וכן סובר הרדב"ז בספרו מצודת דוד (מצוה ס"א), וכן דעת המהרש"ל בתשובתו בשו"ת הרמ"א (סימן ס"ז). ולדעתם; העושה מעשה תמהוני רק על ידי תחבולה ומהירות הפעולה אין בו איסור.

אגב, יש סתירה בין דברי הרמב"ם ב'ספר המצוות', לדבריו ב'משנה תורה' (הלכות ע"ז פי"א ה"ט), ויש על זה כמה תירוצים; עיין בכס"מ (ע"ז י"א ט"ו), ובשו"ת מהר"ק (שורש עו), ובב"ח (יו"ד סימן קעט), ובט"ז (יו"ד קעט ס"ק י'), שיישבו בכמה אופנים.

להלכה: נפסק כדעת הרמב"ם, כמפורש בשו"ע (יו"ד הלכות מעונן ומכשף סימן קעט סעיף טו) - אוחז את העינים, אסור. וכתב הש"ך (ס"ק יז) בשם הב"ח בכוונת הרמב"ם דגם אחיזת עינים שאינו על ידי כשוף רק על ידי מראה ותחבולות, ועל ידי קלות התנועה ביד אסור. וכן מבואר בדברי המגיה על הרמב"ם (הלכות ע"ז פרק יא), ובתשובת הרמ"א (סימן ס"ז).

בדחנים: וידוע מה שכתב בפתחי תשובה (ס"ק ז'), בשם החכמת אדם (כלל פ"ט), והעתיק דבריו בקיצור שו"ע (סימן קס"ו סעיף ד'), שיש להתרעם על הבדחנים העושים אחיזת עינים על החתונות ונקראים 'טאשין שפילער' שהם עוברים בלאו דאורייתא והמצוה לעשותם או המסתכל במעשיהם עובר משום וְלִפְנֵי עֵזֶר לֹא תִתֵּן מְכַשֵּׁל (ויקרא יט יד). וכן כתב לאסור בזה המהר"ם שיק בספרו על המצוות (סימן רנ"א) עי"ש. וכתב בספר יד הקטנה (חלק ב' דף רע"ג ע"ב במנחת עני) בדעת הרמב"ם (ע"ז פרק י"א הלכה י'), שכל האיסורים שבזה הסימן, האיסור קיים גם על השומע והמקבל.

גוי: ומוסיף שם הפתחי תשובה - שבאופן שהקוסם גוי, הדין שונה ומותר לכתחילה גם באופנים האסורים בישראל, והשיג עליו המהר"ם שיק שאסור גם בגוי. ועיין בשו"ת וישב הים (סימן י"ג) להג"ד יעקב הלל שליט"א ראש ישיבת חברת אהבת שלום ירושלים שכתב כי לפי דברי הרמב"ם בספר המצוות שההסתכלות בדברים אלו גורמת להפסיד שכלם של קטני הדעת להאמין הדברים הנמנעים שהם אפשריים [ועל ידי זה יבואו בסופו של דבר להתרפות באמונתם בבורא ית"ש] - מה לי גוי ומה לי ישראל, ותמיד אסור. ועיין בקובץ 'דור המלקטים' שהביא את כל דברי הפוסקים מה הדין בקוסם גוי.

3. קוסם בפעולה...

הופעות: כעת יש לדון האם יש היתר בזמננו לחזות בהופעות של קוסמים. ומתחילה יש לשים לב, שבכל פעולות הקוסמים והלהטוטנים למיניהם, יש הרבה סוגים שונים של קסמים. ובכדי לברר את גדרי הדין ניתן לחלק אותם - לצורך העניין, לג' סוגי קסמים.

א. **אסור:** יש קוסמים שפועלים בכוחות על טבעיים, כמו כוחות כישוף ולחשים וכדומה, ובזה לכו"ע אסור.

ב. **מותר:** יש שניכר להדיא שהוא רק זריזות ידים ובזה מותר לכתחילה ואין בהם שאלה כלל. כגון; לשחק באויר עם 16 לפידים בוערים, לנסוע על אופנים עם גלגל אחד, כמעשה הרב רפאל הלפרין שהצליח לשבור סלע בידיו וכן הצליח לשבור בידיו 15 אבני קרמית המונחים זה על גבי זה, וכל הדומה לזה ודאי מותר. וביאר שהוא מרכז את כל הכוחות שיש לו בכל הגוף קודם מעשה, וכך הוא מצליח. וידוע הפירוש של הג"ר חיים שמואלביץ זצ"ל על מה שאומרים בתפילת גשם "יחד לב וגל אבן מפי באר מים", ואיתא במדרש (בר"ר ע יב) ויגש יעקב ויגל את האבן וכו' כזה שהוא מעביר פקק מעל פי צלוחית. וידוע הקושיא איזה ייחוד לב היה כאן. ופירש הגר"ח שמואלביץ שיעקב היה אדם רגיל בכוחותיו, אולם הצליח לגלול האבן משום ייחוד הלב בכל כוחותיו.

מנהג ישראל תורה לא להסתכל, בבקשה!

מצוי בקרב קוסמים המופיעים לפני קהל חרדי, המודיעים מראש שהכל רק אחיזת עינים מכח הגמישות שיש להם. יש קוסם מפורסם בשם 'שימי אילוזיני' (שיש לו קסמים מדהימים שאף אחד מהמתחרים שלו לא מצליח לבצע) שאומר מפורש בתחילת כל הופעה - על פי הוראת רבו, שאין במעשיו שום כוחות עילאים, הכל אחיזת עינים, וזריזות ידים.

קוסם אחר בשם 'ניב הדר' - על פי הוראת רבו, ממחיש ומראה לפני קהל הצופים בתחילת כל הופעה, קסם אחד מקסמיו איך עושה את זה ב'כאילו', אבל באמת זה כלום ורק אחיזת עינים, ומזה הציבור ידע ויבין גם לשאר הקסמים.

שמעתי ממארגן קעמפים, שכאשר הזמין קוסם להופעה בפני הקהל, התנה הקוסם מראש שיהא 3 מחיצות סביב הבמה, והקהל כולו ישב דוקא מול הבמה ולא בצדדים שלא יוכלו 'לאחוז את הטריקים', הוא כמארגן עמד על הבמה וחיוך רחב נמתח על פניו, כאשר נוכח לראות איך הקוסם מצליח לעבוד על הציבור בעינים (ש.ל.).

מצד סברא זו יתכן שבזמננו יש יותר מקום להתיר, שכן כיום אין סודות, וכאשר ילד נכנס לחנות 'הכל בשקל' הוא יכול לרכוש אביזרי קסם מתקדמים, ולא מתפתים להאמין לכל שטות והבל, וברור שכל ילד מהקהל שישאל את אביו, יקבל מיד תשובה - 'הקוסם עובד עלינו', ולא יחשוב לרגע שיש לקוסם כוחות עילאים (ח.ו.).

ובפרט לפי מה הטעם שכתבו רבותינו הראשונים הרמב"ם (בספר המצוות) והחינוך הנ"ל, שההסתכלות בדברים אלו גורם להפסיד שכלם של קטני הדעת להאמין הנמנע, והיותו אפשרי מבלי היות הענין גם מאת הבורא, ושאוילי יצא להם מזה סיבה רעה לכפור בעיקר עכת"ד, וכן כתב הרדב"ז במצודת דוד לדעת הרמב"ם שיבואו לכפור במעשה הנסים ובעיקרי הדת עיי"ש, וזה שייך רק בקסמים שקרובים להיות כמעשה כשפים. אבל הקוסמים של היום כולם אחיזת עינים ושעשוע בלבד, ואין חשש לבוא לכפירה על ידיהם. ❖

ואף בבית המקדש מצינו שבשמחת בית השואבה היו מרקדין הצדיקים באבוקות של אור בידיהם ואין בזה איסור כאשר ניכר להדיא שהוא רק זריזות ידים. ולוי שאיטלא היה בגלל שהשטן מקטרג בשעת הסכנה, אך לא משום האיסור בעצם פעולה של זריזות הגוף. ואף

מצינו בשמשון הגיבור שהצליח לפעול בגבורתו מעשים שהוא למעלה מכח אדם רגיל. וכן מצינו בברכת יעקב לנפתלי (בראשית מט כא) נִפְתָּלִי אֵילָה שְׁלַחָה משום שרץ עד מצרים במהירות, להביא את השטר קנין של מערת המכפלה.

ג. **מחלוקת:** יש קסמים שלעיני הרואים זה נראה כמו קסם, אולם למען האמת לא מדובר בקסם - אלא ב'גימיק' שלא ניכר במבט ראשון, כגון קוסמים המעלימים חפצים, חותך את גופו של אחד המשתתפים בסכין והלה נשאר בחיים, מוציא שפן מהכובע, מכניס שני מטבעות של שקל - סוגר את כף ידו - ופותח והנה נמצא רק שקל אחד ביד. מוריד את הגרביים של העומד מולו, מזמין שני ילדים מתוך הקהל וקושר את עיניו של האחד ולמרבה הפלא הראשון מרגיש היכן הקוסם מגרד בראשו של הילד השני, בכל אלו יש לדון האם הוא בכלל איסור מעונן מנחש.

מחלוקת בין פוסקי זמננו

4. דעת האוסרים

דאורייתא: עיין באריכות בירור הענין בשו"ת וישב הים (סימן י"ג) להג"ר יעקב הלל שליט"א ראש ישיבת חברת אהבת שלום ירושלים, שם הסיק שבכל הקוסמים של זמננו יש איסור דאורייתא משום לאו דמעונן. וכן נקט בפשיטות הג"ר עובדיה יוסף זצ"ל (בספרו יחווה דעת חלק ג' סימן ס"ח) אסור מדאורייתא לעשות אחיזת עינים אפילו על ידי קלות התנועה וזריזות, ואין שם כישוף כלל. ואסור לעשות כן גם בשמחת חתן וכלה וכדומה, ולכן אסור להזמין 'קוסם' למסיבת חתן וכלה.

אין היתר: וכן דעת הגר"ש הלוי וואזנר זצ"ל (שו"ת שבט הלוי), שיש לאסור בהחלט להשתתף במופע של קסמים. וכן הסיק לאיסור הג"ר יהושע (ב"ר אליהו) אבא שאול שליט"א (בספרו ברית ותורה סימן קעט סעיף טו). והוסיף שאין להתיר מכח מה שמודיעים לצופים שזה רק זריזות ידים שכן לא מצאנו בגדולי הפוסקים חילוק זה ולא כל הקוסמים מודיעים כן, ויש ילדים שלא שמעו ונראה להם ככישוף.

ודעת הג"ר יצחק זילברשטיין שליט"א (בספרו 'מלכים אמניך') - יש לאסור מופע קוסמים, גם כשנעשה לצורך שמחת חתן וכלה או שמחת פורים. והוסיף הגר"י זילברשטיין, שמצד הסברא יתכן להתיר כאשר אומר בפירוש לקהל הצופים שזה רק 'אחיזת עינים'.

וכעין זה כתב הגר"י זילברשטיין (בסוף 'חשוקי חמד' מגילה) בשם הגר"ש אלישיב זצ"ל שיש למצוא היתר, כאשר הקוסם מראה לציבור את מעשיו, שאף לשיטת הרמב"ם והחינוך שאחיזת עיניים אסור, אם יראה לרואים באיזה אופן עושה הוא את מעשיו, שוב אין זה אחיזת עינים. ולבסוף כתב וז"ל: לסיכום: אף שאפשר למצוא לזה היתרים צריך להתרחק מכך.

5. דעת המתירים

סברת המקילין: מאידך מצינו כמה מפוסקי זמננו שמקילים בזה. והנה דעת המתירים מבוססת על כמה סברות; ראשית, העירו הג"ר בצלאל שטרן, (אב"ד מלבורן בספרו שו"ת בצל החכמה) והג"ר גדליה אבערלאנדער שליט"א (במאמרו בקובץ אור ישראל מונסי גליון לו עמוד קמא) כי לפי דעת הסמ"ג אין איסור באחיזת עינים, כיון שאין כאן מעשה כשפים אלא אחיזת עיניים בעלמא. וכן נראה מתירוצו הראשון של הכסף משנה שלדעת הרמב"ם איסור אחיזת עיניים הוא רק על ידי כישוף [ותמה בצל החכמה (אות ד) מדוע לא הזכיר החכמת אדם שיטה זו, ואולי הבדחנים סמכו מעשיהם עליה].

אולם גם לשיטת הב"ח והש"ך שנקטו בדעת הרמב"ם שגם באחיזת עיניים שלא על ידי כישוף עוברים על איסור דאורייתא ד"לא תעוננו", כתבו הפוסקים כמה סברות להיתר:

זריזות ידים: דעת הג"ר משה פינשטיין זצ"ל (שו"ת אגרות משה) להתיר משום שאיסור אחיזת עיניים שייך רק כשיש מעשה של "אחיזה" על עיני הרואה, כשמשקר לאנשים ואומר להם שעושה מעשה על ידי כישוף, אך לא בסתם מעשה של זריזות ידיים. ודימה זה למה שהאחים שלחו את

נפתלי למצרים להביא שטר מכירה מעשו ליעקב על חלקו במערת המכפלה. ושמשון שהשתמש בגבורתו המשונה.

מודיע: והוסיף האגרות משה שצריך לומר מראש, שהדברים נעשים באופן טבעי. ויסוד הדבר כבר מוזכר בהגהות **יבין דעת** על השו"ע (לאב"ד קוטנא רבי ישראל יהושע טרונק, בעל הישועות מלכו) שאיסור אחיזת עיניים לא נאמר "כשאומר שאינו עושה שום פעולה, רק שמטעה הרואים, ואפילו הכי אינם מרגישים שרי, ועל זה סמכו בדורות ראשונים שעשו בדחנים מעשים זרים". וכן כתב האדמו"ר מצאנז קלויזנבורג זצ"ל (בשו"ת דברי יציב יו"ד חלק א' סימן נז) והוסיף שכאשר עושה כן גם ליכא גניבת דעת. וכעין סברא זה כתב הגר"מ שטרנבוך שליט"א (תשובות והנהגות חלק א' סימן תנ"ה) בשם חמיו זצ"ל, ששמע מפי החזו"א להתיר אם מודיע ש"אין זה בכישוף רק חכמה בלבד", וכתב שגם החזון איש פסק שאין איסור אם יודעים שאין זה כישוף רק חכמה.

רואים הכל: עוד סברא להתיר כתב בשו"ת בצל החכמה כתב, שאחיזת עיניים אסורה רק כאשר נדמה לרואים דבר שבאמת אינו במציאות, שמראה דברים שנדמה לרואה שעושה דבר, ובאמת אינו עושה כלום. אבל באופן שהרואה רואה את כל מה שהיה האמת במציאות, ורק על ידי קלות תנועות הידים אינו מבין מה הוא רואה, אין איסור.

טבעי מותר: האגרות משה מגביל את דבריו שההיתר נאמר רק "בדרך הלימוד", ולא בדרך של "הוראה למעשה", והוסיף: "ואם היה בא לידי מעשה, הייתי משתמטנא משום כבוד רבותינו האוסרים. ואם לא היה אפשר להשתמט, הייתי מורה שבדרך טבעי, וידוע ומפורסם שהוא דרך טבעי, שמותר. וכן מסקנת הדברי יציב, והתשובות והנהגות, והגר"ר גדליה אבערלאנדער שליט"א.

מותר לכתחילה: מספר הרב מנחם ויספיש הי"ו, כמארגן תהלוכת חב"ד בל"ג בעומר בככר השבת ירושלים, תיכננתי להביא קוסם לרגש את הילדים, חששתי אולי יש בזה איסור מעונן, פניתי להגר"ר ישראל יעקב פישר זצ"ל ושאלתי האם מותר להביאו, הגר"י חקר ודרש כל סוגי הקסמים שהוא עושה, ואמר שודאי מותר 'הער איז סתם אשוונדלער!' (הוא סתם תחמן). בשעת התהלוכה הקוסם אמר לאלפי הצופים שהוא מופיע כאן מכח הוראתו של הגר"י פישר זצ"ל. ואף הראה קסם אחד והסביר איך הוא עושה זאת בכדי להמחיש שזה רק אחיזת עינים (פ.ג.).

תודה! חלק ניכר מהדברים, מבוסס על מאמרו של הרב צבי רייזמן הי"ו מחבר ספר 'רץ כצבי'.

'עומק הפשט'

נייד: 052-7687405 | פקס: 02-6507823

הנושא לשבוע הבא: גליון מספר 83 יום ג' פרשת בראשית כ"ג תשרי תשע"ז,
האם מותר להשתמש בספר יצירה ובקבלה מעשית – דוגמת יצירת 'הגולם מפראג'.

הערות מבני החבורה

קסמים בכח ה'אנרגיה' של מבט עין

שאלה: יש לדון מה הדין כשפועל עם כוחות טבע מסוימים, כגון בכח האנרגיה של מבט העינים, שיש קוסמים שמכח האנרגיה במבט עיניהם הם באמת מצליחים לכופף כפית ברזל. וכן ידוע על קוסם גוי בשם אורי גלר שעמד ליד שעון ה'ביג בן' המפורסם, והצליח לעצור את השעון מלכת. האם הוא בכלל המחלוקת שנחלקו פוסקי זמננו שיש שהתירו ללכת למופע של קוסם כי זה מוגדר כדבר טבעי.

או דלמא בזה לכו"ע אסור כי אינו מציאות פיזית מורגשת, וסוף סוף אדם זה עושה מעשים שנראים כחורגים מגדר הטבע הפיזיקלי, ומייחס את זה לכוחות מיוחדים שיש בו ואין כח זה לאנשים רגילים. ואינו דומה לכל הקסמים שהוזכרו, שאחרי שמסבירים אותם לקהל כל אחד מהצופים יכול לעשות זאת לבד.

תשובה: הדבר תלוי במחלוקת (הובא בגליון מספר 80) האם ריפוי באנרגיה נחשב דבר טבעי. לפי דעות הפוסקים שאסור להתרפא בשיטת הילינג, כי זה לא נחשב לדבר טבעי, לכאורה גם בקוסם מכח אנרגיה אסור שאינו נחשב דבר טבעי. אולם לדעת המתירים גם כאן מותר.

וכפי ששמעתי מחכם אחד שליט"א, שלדעתו כל פעולה הנוצרת בכח אנרגיה של האדם מוגדר כדבר טבעי, ואין שום בעיה בקוסם המקפל כפית מכח האנרגיה שיש לו בעינים, ולשיטתו שמותר לשאול במטוטלת, ולהתרפא בשיטת הילינג מכח האנרגיה שבידי המטפל המזורם אל המטופל, כי גם כוחות כאלו הטמונים בבריאה נחשבים טבעי.

והביא סמך לדבריו מהמציאות הידועה שכאשר אדם מסתכל על חברו, הוא מרגיש את ההסתכלות, וכלל ברזל ישנו בכל ארגוני הביון בעולם, כאשר עוקבים אחר אדם, לא להסתכל עליו כי הוא ירגיש ויסתובב, אלא ללכת אחריו בלי להסתכל. וביותר שמעתי מאנשים שכאשר הם מסתכלים על אדם ישן בלי לנגוע בו, הוא מתעורר כאילו היו נוגעים בו (ש.ק.). והרי כח הראיה הוא אנרגיה שטמונה בעין, ויש אדם שרק גורם לרגש אצל חברו, ויש שאנרגיה זו יותר חזקה שהוא מצליח לכופף כפית מכח האנרגיה של העין, וחשיב דבר טבעי.

ובעצם כח הראיה הראוני (ר.ש.) למה שכתב בספר קב הישר (פרק ב') בביאור חומר איסור הסתכלות, הביא ראיה שעצם הראיה פוגם ומפגים, מהעוף הנקרא בת יענה של ידי שהביצים מנחים לפניו ומסתכלת בהן, בראיתה מנקבת הביצה, ויוצא מכל ביצה אפרוח אחד. והוסיף שהמסתכל בנדה שואב זוהמתה ומדבק הטומאה בעיניו. והביא בשם האריז"ל שהחוטא בעין מתגלגל בעוף הנקרא ראה על שם שרואה למרחוק וממלא תאותו בראיתו.

והוסיף שם בקב הישר להוכיח דבריו מהמציאות שכאשר נדה מסתכלת במראה (בלע"ז שפיגעל), עושה ראיתה רושם כתם במראה שאי אפשר להעבירו. וכן כתב הרמב"ן (בפרשת ויצא ובפרשת תזריע) שהקדמונים ידעו בחכמתם שמבט של נדה מוליד גנאי והיזק, ועושה

רושם רע כאשר בארו הפילוסופים (ש.ק.). ❖

גליון נושא: 'קבלה מעשית וספר יצירה'

בס"ד, יום ג' פרשת בראשית, כג תשרי תשע"ז. דיונים אקטואליים בסוגיות הנלמדות. לעורך לב המעיין בלבד, ואין לסמוך על הדברים 'הלכה למעשה'. לעילוי נשמת האשה החשובה דבורה עקא בת מנחם צבי ז"ל.

'פועל ישועות'

בזמננו מצויים הרבה פועלי ישועות שהרבה מן ההמונים מגיעים לבקש ברכה מהם, ויש לדון האם מותר לפעול ישועות למבקשים על ידי קבלה מעשית ועל ידי ספר יצירה. ויש מוכיחים ממה שמסופר על המהר"ל מפראג שיצר גולם בכדי להציל את ישראל מידי המשטינים, שמוכח שמותר לפעול למעשה בספר יצירה בכדי לעזור לישראל, ויש לדון האם אכן יש הוכחה מזה.

ויובא בזאת תמצית הסוגיא מהראשונים והפוסקים. רוב הדברים הם מתוך שו"ת וישב הים (סימן י"ג אות יז) להג"ר יעקב הלל שליט"א ראש ישיבת חברת אהבת שלום ירושלים, שכבר עשרות שנים בקי במכמני נושאים מורכבים אלו, ובספריו השונים האריך מאוד על כל פועלי הישועות למיניהם. וכעת נביא תמצית דבריו.

1. ספר יצירה והשתמשות בשמות הקודש

צירוף אותיות: כתב הטור (סימן קעט),

וכן נפסק בשו"ע (יו"ד הלכות מעונן ומכשף סימן קעט סעיף ט"ז) אוחז את העיניים אסור, ועל ידי ספר יצירה מותר אפילו לעשות מעשה. ופירש הבית יוסף בשם רש"י - שמצרף אותיות השם ב"ה שע"י נברא העולם. וכתב הטור בשם רב ישעיה - שהוא גדולתו וגבורתו של הקדוש ברוך הוא.

וכתב הלבוש (סעיף טו), הובא דבריו בש"ך (שם ס"ק י"ח), על ידי ספר יצירה מותר לעשות לכתחילה, דשמות הקודש הם, והשי"ת נתן בהם כח שיוכלו לפעול על ידיהם החסידים והנביאים, והפועל בהם מראה גדולתו וגבורתו של השי"ת שמו, אך שיתעסקו בהם בקדושה ובטהרה ולצורך קדושת השם, או לצורך מצוה רבה, אשר לא נמצא זה בדורות הללו בעוה"ר, ואפילו בזמניהם מצינו שנענש ישעיה על זה (במות דף מ"ט ע"ב), וכל שכן בזמן הזה שאי אפשר שננהוג בטהרה ובקדושה, ואין להשתמש בשמות הקודש כי אם לצורך מצוה רבה.

2. ודאשתמש בתגא חלף

במשנה (אבות פרק א' סוף משנה י"ג) ודאשתמש בתגא חלף. ופירש הרע"ב בפירוש השלישי - ודאשתמש בתגא, פירושו המשתמש בשם המפורש, חלף ואבד, שאין לו חלק לעולם הבא. וכן

פנינים

שמות טומאה

לענין צירוף ופעולות על ידי שמות טומאה; עיין בבית יוסף (סימן קעט) שהביא בשם רבנו ירוחם שכתב - דאפשר דלהשביע על ידי שמות טומאה אינו בכלל כשפים, כן נראה עיקר. וראיתו מהא דאברהם אבינו ע"ה שמסר שמות הטומאה לבני הפילגשים. וסיים: ונכון להחמיר שהוא איסור תורה.

אכן באמת מציינים לדברי הזוהר (ח"א דף ק' ע"ב, וקל"ב ע"ב, ורכ"ג ע"א) ששמע שם שאין בכאלו חלק יעקב, כי אדרבה מסר לבני הפילגשים שמות הטומאה שהם מסטרא דלהון, וגרשם לארץ קדם מקום הכשפים כדי להפרידם מבנו יצחק וזרעו אחריו שחלקם בקדושה, ופועלים בשמות הקודש דוקא.

לקושטא דמילתא, צריך לדעת מה ההבדל בין כוחות הטומאה שמצד עיקר הדין מותר ורק שאינו ראוי משום שזה מסיטרא אחרא, לכישוף שאסור מדאורייתא (א.ק.). ❖

מנהג ישראל תורה

עולם החסידות

פועל ישועות: כידוע מאז ומקדם נודעו הרבה מהאדמורי"ם זצ"ל ושליט"א גדולי עולם ארזי הלבנון, כפועלי ישועות לכלל ולפרט, ובמיוחד למסתופפים בצילם ומבקשי ברכתם. לא נכביר כאן במילים כי קצרה היריעה מהשתרע, אולם לנגוע ביסוד הדברים באנו.

אהבת ישראל: בשיחת קודש של כ"ק האדמו"ר מצאנז קלויזנבורג זצ"ל - אחרי שעבר את מאורעות השואה האיומה, השפיע טללי תורה לכל פליטי המלחמה, באחד מדרשותיו התייחס לנושא ואמר; רוב המופתים שסיפרו אצל החסידים לא עשו את זה, לא בקבלה מעשית, ולא בצירופי שמות, ולא מכח ספר יצירה, אלא בכח התפילה, ומגודל אהבת ישראל שפיעמה בלב צדיקי אמת הם ביקשו בכל נפשם ומאודם להצלת המבקש, ומכח אמונתם של החסידים המסתופפים בצילם, שכידוע מידת האמונה היא 'המשכה', ומכח מידת הבטחון בהשי"ת שבכוחה לקרוע את רוע גזר הדין (ר' יחזקאל דויטש).

צדיק אמת: בדרך צחות היו אומרים בקוצק; אותות ומופתים באדמת בני חם (מברכות ק"ש לתפילת ערבית), כלומר שאין להאמין באדם מכח אותות ומופתים, וזה לא עיקר הדגש. אלא בעיקר יש להתבונן בכח תורתו, צדקתו, ודקדוק ההלכה, וכדומה, אז נדע כי צדיק אמת הוא. ❖

מפורש באבות דרבי נתן (סוף פרק י"ב):
ודאשתמש בתגא אבד ואזל ליה, שכל המשתמש בשם המפורש אין לו חלק לעולם הבא, עכ"ל. והביאו בסמ"ג (עשין י"ב).

וכן נפסק להלכה ברמ"א (סימן רמ"ו סוף סעיף כ"א) ודאשתמש בתגא חלף (הג"מ וסמ"ג). וי"א דזהו המשתמש בשמות. (שם בשם אבות דר' נתן). והוסיף הש"ך (קעט ס"ק יח) דגם בספרי המקובלים מבואר שעון גדול הוא המשתמש בשמו, על כן המונע יבורך. עכ"ד הש"ך.

וכך כתב החיד"א (בפתח עינים באבות דרבי נתן שם) בשם הרב חיים ויטאל זצ"ל (בשערי קדושה), המשתמש בשמות הקודש אמרו רז"ל ודאשתמש בתגא חלף. והעיר שם שהרמ"א גופיה בדרכי משה כתב שמשתמש בשם המפורש, ועיין שם מה שציין. וכ"כ בברכ"י (יו"ד שם).

גם ראינו בשו"ת מן השמים להר"י ממרויש זצ"ל (סימן ט') וז"ל: ועוד שאלתי על השם הקדוש בן מ"ב אותיות אם מותר להשתמש בו להשביע המלאכים הקדושים הממונים על התורה להתחכם בכל מה שילמוד, ושלא ישכח מה שילמוד, וגם להשביע בו המלאכים הממונים על העושר, ועל ניצוח האויבים, ועל מציאת חן בעיני השרים, או אם אסור להשתמש בו באחת מכל אלה. והשיבו: קדוש קדוש ה' צבאות, והוא לבדו יעשה לכם כל צרכיכם, עכ"ל.

כלומר דאוסר שמוש בשמות, וממליץ על ההליכה בתמימות עם ה' שבידו למלאות כל משאלות לבו.

וכן כתב בספר העקרים (מאמר א' פרק י"ח):
דאפשר לעשות אותות ומופתים בשם משמות הקודש, כי השמות הם ככלי אומנותו של מקום, כי שם בכחם שיעשו בהם אותות ומופתים, ומי שמשתמש בהם ברצונו של מקום כנביאים, או לכבודו של מקום כחסידים, הוא אהוב למעלה ונחמד למטה, ואינו מת בחצי ימיו, ואינו נופל ביד שונאיו, אבל מי שמשתמש בהם מדעת עצמו ושלא לכבודו של מקום הוא נכרת ונופל ביד שונאיו, ואמרו רז"ל ודאשתמש בתגא חלף, והרי זה כמי שגנב טבעתו או כליו או חותמו של מלך ומשתמש בהם, שהוא חייב מיתה.

3. מעשה שהיה

כתב הרב מנחם עזריה מפאנו בספרו כנפי יונה (ח"א פרק ק"י): שהשימוש בשמות הקודש הוא עון פלילי, כמו שמצינו לרבנו יהודה החסיד, ואיכא דאמרי רבנו יונה החסיד, שתלמידיו נשתמשו בשמות הקודש לנסותם, והלכו לילה אחת למקום דובים ואריות וחיות רעות במדבר, ונשתמשו בשמות וניצלו, ובבוקר שידע הרב בדבר, וכדי שיכופר להם בעולם הזה, ולא לעיילו בכסופא קמי

קודשא בריך הוא, גזר עליהם שיחזרו שמה באותו מקום עצמו של דובים ואריות, ושישבו שם לילה אחת בטבילה ובנידוי ולא ישתמשו כלל בשמות, וכן עשו, ובעוונות הרבים אכלו החיות רעות כל גופם חוץ מהידים והפנים, ושלח הרב בבוקר לראות מה נהיה מהם, ומצאו אותם, והביאום לבית המדרש, ודרש עליהם מיתתם כפרתם, ונתן טעם כי מפני שהם השתמשו [בשמות הקודש] אכלו אותם, אבל הפנים והידים, שקראו ביניהם השמות, והידים שלקחו הספר זכו להנצל, הכלל העולה ששימוש השמות הוא דבר קשה ועונשו גדול וצריך שיעשה תיקון לחטא זה כדי שינצל מדינה של גיהנם וכו' עכ"ל.

וקרוב לזה כתב בשו"ת יכין ובוועז (סימן קל"ה דף נ"ד סוף ע"ג) וז"ל: וכבר כתבו רבותינו הצרפתים שמעשה היה בתלמידי רבי יהודה החסיד ז"ל שהיה להם לעבור במקום סכנה, והוא הזהירם שלא יעברו שם, ולא שמעו ממנו, ויצאו עליהם ליסטים וניצלו מהם בהזכרת השם, ואמר להם שאם לא יחזרו לאותו מקום הסכנה ולא יזכירו את השם, שאין להם חלק לעולם הבא, וחזרו שם ונהרגו, ולא רצו להזכיר את השם וכו' עכ"ל. גם הסמ"ק (מ"ע ג') הביא מעשה זה בקצרה.

וכתב היעב"ץ (בחיודשו למסכת עירובין דף מ"ג). על מה דאיתא התם דקאזיל בקפיצה, כתב וז"ל: מן הכתוב נראה שאפילו הנביאים לא היו משתמשים בשם לילך בקפיצה, שהרי אליהו הנביא הלך נבוך במדבר ארבעים יום, וכן יש להוכיח עוד. ואפילו להציל עצמן ממיתה לא רצו לעשות ע"י שם, שאם כן לא יבצר מירמיהו עשותו כשהשליכוהו אל הבור, וכמה נביאים הומתו בלי שבקשו למלט נפשם ממות ע"י שימוש בשם. וישעיהו שעשה כן (יבמות דף מ"ט ע"ב) לא הועיל לו, ונמסר ביד מבקשי נפשו, שכך אמרו חז"ל כל המשתמש בתגא חלף, עכ"ל. וכמו כן כתב בספר חסידים (סימן ר"ה).

והנה סוג ההשתמשות בשמות הנזכר כאן לאסור, הוא ענין אזכרת שמותיו יתברך וצירופיהם בפה, ואינו ענין לקבלה מעשית, שהוא בכח השבעות מלאכי העשיה דוקא בהזכיר או בהכתב שמותיהם, שזהו דבר מסוכן, ותועלתו מפוקפק. ולכן להראויים לכך, ובתנאים הנכונים, אין איסור בשימוש שמות שמסוג זה, ולא תוצאות לווי שליליים. אבל ענין מעשה שדים והשבעתם, גם הוא מענין קבלה המעשית, ומה שהפוסקים כללו אותו עם סוג ההשתמשות בספר יצירה, היינו מפני שבכלל ידיעת השמות והצירופים של הבורא יתברך, הוא ידיעת שמות המלאכים וכחות הטומאה, ונמסרו בכלל קבלת ידיעת חכמת ספר יצירה, אבל למעשה, רב המרחק ביניהם.

יצירת גולם

4. גולם לשמש

זה ברור שהיה גולם לעולמים, כמבואר בגמ' (סנהדרין סה:): רבא ברא גברא, ופירש רש"י על ידי ספר יצירה שלמדו צרוף אותיות של שם. וכן מוכח ממה שדנו הפוסקים בדיני הגולם, האם דינו כדן ישראל, או שדינו כדן בהמה, והאם חייב במצות, והאם מצטרף לדבר שבקדושה, כמו כן בדורות הקודמים היו מן הגדולים שיצרו אדם, וכמפורסם על המהר"ל מפראג שברא גולם, כדי להציל את היהודים מעלילות דם, ולקמן יובא פולמוס האם אכן המהר"ל מפראג יצר גולם, אבל זה ודאי שהיה גולם בזמן הגמ' ואף בדורות האחרונים היה גולם בעיר חלם, כמבואר בשו"ת חכם צבי (סימן צג) שהעידו על זקנו הגאון מוהר"ר אליהו אבדק"ק חעלם, שברא אדם על ידי ספר יצירה.

והיעב"ץ (בספרו שו"ת שאילת יעבץ ח"ב סימן פב) הביא עוד מה ששמע מאביו החכם צבי, מה שקרה באותו אדם שנוצר ע"י זקנו הג"ר אליהו בעל שם ז"ל, כי אחר שראהו הולך וגדל מאד נתיירא שלא יחריב העולם, על כן לקח ונתק ממנו השם, שהיה דבוק עדיין במצחו, ועל ידי זה נתבטל ושב לעפרו, אבל הזיקו ועשה בו שריטה בפניו בעוד שנתעסק בנתיקת השם ממנו בחזקה.

וכבר האריך בפרטי דיני הגולם בחשוקי חמד (סנהדרין דף סה בפתחה), מצד דיני ממונות והאם אסור בייחוד ואם יש לו דין של גדול או קטן או שוטה, עיין שם באריכות דבריו הנחמדים מזהב.

בספר 'לבושי בדים' (ירושלים תשמ"ח), יצא לאור מכתב יד של המחבר) להרב ידידיה טיאה ווייל זצ"ל אב"ד קרלסריהא, ובו דרושים נחמדים בדברי מוסר בלולים אשר דרש ברבים, בפני קהילתו

ליל יום כפור, מדי שנה בשנה מובא דרשה (עמוד לז) שהושמעה בשנת תק"מ. בו עסק בקצרה בעניין הגלמים וכותב כך.

ואם אנו עושיין רצונו של מקום, אנו משובחים יותר ממלאכים שמצינו רבא היה עושה גולם על ידי ספר יצירה, וכן רב הושעיא ורב חנינא הוי עבדי עגלא תלתא בכל מעלי שבת, גם קרוב לזמנינו רבי אביגדור קרא ורבי אליהו בעל שם (כמו שהעיר עליו בתשובת חכם צבי) שעשו גולם לשמשם.

וכל זה נעשה על ידי קריאת שמות שקרא להם אדם הראשון, רק הגולם נשתקל מלולו ולא יכול לדבר. וזה כוונת התרגום אונקלוס לנפש חיה לרוח ממללא. שוב מצאתי בפירוש הרמב"ן על התורה וכו', עכ"ד.

וכוונתו לציין למה שכתוב בפרשת בראשית - וַיִּצְרֶה אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפְרָן מִן הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאָפָיו נְשֵׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה: ותרגם אונקלוס והות באדם לרוח ממללא. ופירש הרמב"ן שדעתו כדברי האומרים שהם נפשות שונות וזאת הנפש המשכלת אשר נפחה השם באפיו היתה בו לנפש מדברת. וכן נראה לי מדעת רבותינו, ממה שאמרו (סנהדרין סה ב) רבא ברא גברא שדריה לקמיה דרבי זירא הוה מישתעיה ליה ולא אישתעי, אמר דמן דחבריא את תוב לעפרך. כלומר שלמרות שאדם יכול ליצור גולם על פי ספר יצירה אולם אינו יכול לתת לו כח הדיבור שזה רק הקב"ה יכול, דמאן דנפח מדיליה נפח.

נמצא שגם כאשר האדם מצליח ליצור גולם הרי הוא כבהמה ביחס ליכולות התנועה והפעולה, אולם אין לו דעת ולא כח הדיבור וכפי שכתב שם הרמב"ן שבשני דברים אלו יתר האדם על הבהמה ואותם שני דברים רק הקב"ה יכול לעשות מכח ויפח באפיו נשמת חיים.

ויש להוסיף לפי דברי הרמב"ן, שהרי יצירת האדם כתובה פעמיים, ובפעם הראשונה בששת ימי בראשית לא הוזכר שהיה לאדם כח הדיבור כי ביחס לעצם יצירת האדם הרי הוא ככל חית השדה, ורק בפעם השנייה לענין שלא היה מי שיתפלל ויבקש על הגשמים, עד שבא אדם עם כח הדיבור והתפלל. שם הוזכר שנהפך לנפש חיה שהוא רוח ממללא.

5. גדולי עולם

רבי חיים מוואלוז'ין בהקדמתו לספרא דצניעותא כתב וז"ל: ובספר יצירה היתה משנתו סדורה לו מימי ילדותו בגירסה ברורה ועמקות נוראה, כי הצעתי לפניו עשרה שיטות בנוסחאות מוחלפות בספר יצירה, ואמר לי גירסתו הברורה כגירסת האר"י ז"ל, רק דבר אחד הוסיף מה שנשתבש גירסת האר"י ז"ל בדפוס, אמרתי לו מעתה הלא אינו דבר גדול ופלא כ"כ לברוא גולם, השיב כי באמת פעם אחת התחלתי לברוא גולם, ובעודי באמצע עשייתו חלף ועבר תמונה אחת על ראשי והפסקתי מלעשותו עוד, כי אמרתי מסתמא מן השמים מנעוני לפי רכות שני אז, ושאלתיו בן כמה היה אז והשיב שהיה קודם י"ג שנה.

בספר זכרון למשה מסופר על החתם סופר שפעם ביקר ר' אברהם יצחק ווינבערגער את החת"ס האם לפי דעתו לא היה נכון לעשות איזו פעולה בכח הטמיר של השמות הקדושים, כמו יצירת גולם, לחזק האמונה והבטחון בה'. והשיבו החת"ס תאמין לי, שיש בכוחי ליצור ע"י השמות והצירופים גולם בלי התאמצות יתירה, בעמל קל של לגימת מים, אך עיקר הסיבה של מניעתי ולאחז בדרך זה, ע"פ הירושלמי (יומא פ"ג) שמי שנהנה מאחרים אסור להשתמש בשמות הקדושים, וע"כ גם עלי להמנע מכגון דא.

כמו כן מובא בשו"ת חתם סופר (או"ח סימן קצז) וז"ל: עוד רגע אדבר, כי שמות הקודש הם פעולות אמתיות ממה שראיתי בעיני מאיש מופת מורי כהן צדק זצ"ל, ומה שחז"ל עסקו בס' יצירה וברא גברא (סנהדרין דף סה:): ואמרו ישעי' אמר שם ובלע בארזא [יבמות דף מט ע"ב], ואחתופל כתב שם וקפה תהומא (סוכה נ"ג:): הוא שם מילואו של שם א - ל, ומשה רבינו ע"ה הרג למצרי בשם המפורש.

6. האם היה 'גולם' בפראג????

מאת: הרב משה שוחט שליט"א -

להציל את ישראל: אין יהודי שלא שמע בחייו את המעשה הידוע והמפורסם בכל העולם שהמהר"ל מפראג עם תלמידו וחתנו יצר גולם ע"י ספר יצירה. ולכאורה יש מכאן הוכחה ניצחת שגם בדורות האחרונים עדיין ההיתר בתוקפו, ומותר לפעול בקבלה מעשית ובצירופי שמות של ספר יצירה, כדי להציל את ישראל.

אולם באמת מפורש בגמ' (בבא בתרא דף קל:): אין למדין הלכה לא מפי למוד ולא מפי מעשה - עד שיאמרו לו הלכה למעשה. ומלבד זאת יש בזה ויכוח היסטורי, האם אכן היה כזה מעשה של הגולם מפראג, יש אומרים שלא היה ולא נברא, ויש אומרים שאכן היה ונברא.

לא היה ולא נברא: במאמר שפירסם ר' אורי דסברג (רכז המערכת של ה'איניציקלופדיה התלמודית'), הוא טוען, כי לסיפור הגולם מפראג אין כל בסיס במציאות:

וכך הוא כותב: "אם תשאלו אדם ממוצע ברחוב (בין השאר גם לא-יהודים ברחובות פראג) תשמעו שידוע שהמהר"ל יצר את "הגולם מפראג", שפעל בעיקר נגד עלילות הדם, עד שהחל לסכן את חיי הקהילה היהודית, ואז הוציא ממנו המהר"ל את רוח החיים, ושאריותיו נגנזו בעליית הגג של בית הכנסת "אלטנוישול" בפראג.

לדבריו; סיפור זה נוצר ונודע רק בשנת תרס"ט (שנת ה-300 להסתלקותו של המהר"ל) באמצעות הספר "נפלאות המהר"ל" שכתב הרב יהודה יודל רוזנברג. זוהי אחת הדוגמאות הנדירות שספרות דמיונית הופכת בעיני הציבור כמהימנה ואוטנטית, למרות שלכאורה אין לה כל ביסוס במציאות.

לשיטתו, סיפור הגולם אינו מוזכר כלל במקורות הקדומים על חיי המהר"ל מפראג. בספר שנכתב בשנת תע"ח על חייו של המהר"ל "ספר מגילת יוחסין: שלשלת היחוס לרבי יהודה ליווא הנקרא בשם מהר"ל מפראג, עם שלשלת היחוס של חתנו יצחק כהן, ויחוס שאר גאוני ארץ" שיצא לאור על ידי צאצאו מאיר בן אלעזר פרלעש (ה'תכ"ו - ה'ת"ק) סיפור הגולם אינו מוזכר ואינו נרמז.

גוזמאות: גם רב העיר פראג באותם ימים (שכידוע נתפס ל'תנועת ההשכלה') שלמה יהודה כהן רפפורט (ה'תקנ"א - ה'תרכ"ח) בהקדמתו לספר שעוסק בבית הקברות של פראג ("מאת קלמן ליעבן, ה'תרי"ז) הוא יוצא חוצץ נגד סיפור "הגולם מפראג" בהתלוננו - ומכל זה נוכל לעמוד על המחקר, איך שאבו ממקור אכזב המגידים בעלטה את השמועה המתפשטת (א.ה. השמועה המתפשטת משמע בלשון הווה) בין אוהבי גוזמאות, כי עשה רבינו ז"ל (המהר"ל) גולם על פי צירוף שם אשר חיבר לו, אולם גולם לא היה מיציר כפיו של רבינו יהודה ז"ל ולא בו הראה חכמתו הגדולה. כי אם בחלופו, בחכם גדול וגאון תפארת ישראל, הוא תלמידו הרב בעל "תוספות יום טוב".

בספר 'זר זהב' מסופר ששאלו את הג"ר מאיר אריק זצ"ל האם זה אמת שהמהר"ל ברא גולם, והוא השיב כי אינו יודע, אך להעמיד תלמיד כהתוס' יום טוב הוא פלא הרבה יותר גדול.

היה ונברא: מאידך בספר בני יששכר - לאדמו"ר רבי צבי אלימלך שפירא מדינוב זצ"ל שיצא לאור לראשונה בשנת ה'תר"ז מסופר שהמהר"ל כתב את דבריו תחת השראת רוח הקודש ושהוא "היה משתמש בספר יצירה". וכן כתב בעל דעת קדושים מבואטשאטש זצ"ל בספרו ברכת אברהם, שה"גור אריה" זצ"ל עשה גולם על ידי ספר יצירה. גם בקרב חסידי חב"ד סבורים שמעשה זה של הגולם מפראג יש לו מקורות קדומים, ואין לערער אחריו.

מחלוקת על מציאות: אין לתמוה איך שייך להתוכח על מציאות שהיתה, שכן אף באיוב מצינו מחלוקת כזו בגמ' (בבא בתרא דף טו.) איוב לא היה ולא נברא אלא משל היה. ומאידך יש כמה דעות בגמ' שאיוב כן היה ונחלקו באיזה זמן היה.

וכן מצינו בפירוש הפסוק בפרשת חיי שרה וְהָיָה בְרַךְ אֶת אַבְרָהָם בְּכָל: שנחלקו בגמ' (בבא בתרא דף טז:) מה פירוש המילה בכל - לדעת רבי מאיר: שלא היתה לו בת; לדעת רבי יהודה: שהיתה לו בת; לדעת אחרים: בת היתה לו לאברהם ובכל שמה; ועיין שם עוד דעות בגמ'.

דבר נכון שמעתי מיהודי פיקח (י.ו.) שאין זה טענה גדולה על יהודה רוזנברג שכתב סיפור זה ללא מקור מוסמך, שהרי זה ברור שהיה גולם בזמן הגמ' ואף בדורות האחרונים ודאי שהיה כמבואר

בשו"ת חכם צבי וזה ברור שהמהר"ל היה ידיו רב לו בנסתרות ובעניני קבלה לכן הדביקו את הסיפור של הגולם עליו. וכדרך הסופרים הוסיף מלח ופלפל על מעשים שהיו כביכול. ❖

'עומק הפשט'

נייד: 052-7687405 | פקס: 02-6507823

הנושא לשבוע הבא גליון מספר 84 יום ג' פרשת נח ל' תשרי תשע"ז.

הוצאת עין הרע על ידי עופרת

ניתן לשלוח - רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

הערות מבני החבורה

צירוף למנין

כתב במשנ"ב (סימן נה ס"ק ד) אדם הנוצר ע"י ספר יצירה אם מצטרף לעשרה ולכל דבר שבקדושה - עיין בתשובת חכם צבי (סי' צ"ג), ובספר עיקרי דינים מה שכתב בענין זה. עכ"ל המשנ"ב. והנה החכם צבי מסיק שאין מצטרף למנין ולא לשום דבר שבקדושה והוכיח כן מהמסופר בגמ' (סנהדרין דף סה:): שרבי זירא אמר מן חבריאי את תוב לעפרך, הרי שהרגו, ואילו היה בו תועלת לצרפו לעשרה לדבר שבקדושה לא היה ר' זירא מעבירו מן העולם. וכן הביא מדברי רבינו משולם (שאלה י') שהובא בספר פרדס ממהר"מ קוורדווירו (שער היכלות פרק י') דגרע מקטן שהוא בר חיוב אבל גולם אין בו אפילו נפש אדם ולכן אין לו עסק להצטרף לדברים שבקדושה.

וכתב בחוט שני (חלק פסח - יו"ד סימן קמא סעיף ד) כלפי האיסור ליצור תבנית אדם. שמעצם הנדון האם אפשר לצרפו למנין, מוכח שהוא יהודי ולא רק אדם, וממילא ברור שאין ביצירת גולם חשש איסור מצד הפסוק בפרשת יתרו לא תעשון אתי. ועיין חזו"א (סימן קטז א').

והעירני הרב ראובן לוי שליט"א, שיש בזה פלא גדול מדוע מחשיבים את הגולם שנוצר כאדם בר דעת, ומדוע לא נגדירו כשוטה וקטן שאין בו דעת, ועוד מנא לן להחשיבו כישראל אולי דינו כמו גוי. ❖

גליון נושא: 'הוצאת עין הרע בעופרת'

בס"ד, יום ג' פרשת נח, ל' תשרי תשע"ז. דיונים אקטואליים בסוגיות הנלמדות. לעורך לב המעיין בלבד, ואין לסמוך על הדברים 'הלכה למעשה' לע"נ הרב הגאון ישראל אליעזר קנריק בן רבי צבי מרדכי זצ"ל ראש ישיבת 'אור המאיר' פייקסקיל ניו-יורק. נלב"ע ר"ח חשון ת.נ.צ.ב.ה.

פנינים

רפואות וישועות

מנהג התימנים: בעבר בפולין ובהונגריה היו האשכנזים עושים את הוצאת עין הרע, באמצעות שעה, אולם כאן בארץ ישראל התחילו כולם לעשות זאת בעופרת כמנהג התימנים. ויש גם שעושים באמצעות בדיל.

וכך סדר עשיתו; מרתיחים עופרת בתוך סיר על האש, וכאשר העופרת נהפכת לנוזל שופכים את העופרת ג' פעמים לתוך כלי של מים צוננים, ומחזיקים את הכלי מעל ראשו של האדם החושש לעין הרע, והראש מכוסה במגבת (כשאין ברירה, עושים פעולות אלו גם שלא בנוכחותו של האדם), ובשעת השפיקה מזכירים שם האדם ושם אמו, ויש מוסיפים 'אלקא דמאיר ענני'. ויש מוסיפים לומר לחש לסילוק עין הרע (הלחש מועיל בפני עצמו גם בלי עופרת). ויש ששמים את שמו במים.

נקי בלי עינים: כעת בגמר היציקה, רואים מה מצב העין הרע ומה מצב האדם על פי צורת העופרת, כאשר העופרת נהפכת בתוך המים לגושים בצורות שונות, מתבוננים בגושים ורואים שם כמין דמויות עינים שהסתכלו על האדם, ועושים כן ג' פעמים (בפעם הראשונה רואים 'הרבה עינים', בפעם השניה רואים 'קצת עינים', ובפעם השלישית רואים שזה 'נקי בלי עינים') או יותר, עד שיוצא 'נקי בלי עינים', ואז יודעים שסר העין הרע (אוצר הפלאות א' עמוד ריח, קובץ בית הלל שנה יב גליון מז טבת תשע"ג עמוד קב). ❖

סגולות להוריד עין הרע

יציקת עופרת: יש הרבה סגולות לסילוק עין הרע, ורוחות רעות כגון אמירת לחש ועוד. במאמר זה נדון על האופן הנפוץ ומקובל מאוד בזמננו, הוצאת עין הרע באמצעות עופרת, ולדברי המטפלים בה היא סגולה ידועה מקדמת דנא, ובכחה לפעול גדולות ונצורות.

באידיש: אָבשפרערעס = אומרי לחש לסילוק עין הרע. אָבשפרעכן = לומר לחש על אדם זה לסילוק עין הרע. גיסן וַאָקס = ליצוק שעה להוצאת עין הרע. גיסן בליי = ליצוק עופרת להוצאת עין הרע.

צדדי הנדון: ויש לדון האם יש בזה חשש של דרכי האמורי או חששות אחרים, או דלמא כיון שזה לרפואה מותר כמבואר בתוס' (בבא מציעא דף כז:): כיס וארנקי משום דמסמני - וא"ת והכתיב לא תנחשו וי"ל בשלהי במה אשה (שבת דף סז). אמרינן כל דבר שיש בו משום רפואה אין בו משום דרכי האמורי.

1. דעת האוסרים

אין מקור: טענת האוסרים הוא; מבחינה היסטורית זה התחדש לפני 200 שנה בלבד אי שם בארץ לא ידועה, ואין למנהג זה מקור מוסמך. והנה זה ברור שיש בגמ' הרבה סגולות, המותרים לכתחילה ואין לאוסרם משום ניחוש או משום דרכי האמורי, כאשר חז"ל בדקו

והמליצו על אותם סגולות. אולם הנדון מתחיל בעופרת שלא הוזכר במשנה ובגמ', בראשונים ובפוסקים. בזמן שיש בגמ' עצות והדרכות לעזור לבני אדם, וסגולות כנגד עין הרע (עין ברכות נה:), וגם העופרת היה מצוי ביניהם, ומדוע לא המליצו לנו חז"ל להוציא עין הרע על ידי עופרת???

אלא ודאי מוכח, שאין זה מדרכי התורה. וכל מנהג העולם כיום הוא בגלל ש'כך נוהגים' ו'כך מקובל' 'העולם עושים כן', ואין בו כדי להתיר רפואה שאין בה הגיון טבעי, ושמא מקור הדבר מהנוצרים שגם הם עושים כן, ויש בזה חשש איסור משום 'דרכי האמורי' (הג"ר אליהו בר שלום שליט"א – 'קובץ בית הלל' שנה יב גליון מז טבת תשע"ג עמוד קב).

וכך מספר הרב משה יגודיוב שליט"א (יתד נאמן מוסף שבת קודש תשע"א גיליון 26 עמוד 28), כמחבר הספר "עין הרע" - ב"עין יהודית", חיפשתי וחקרתי רבות מה מקור המנהג של הוצאת עין הרע על ידי עופרת ולא מצאתי לכך מקור. שאלתי את הג"ר חיים קניבסקי שליט"א, והשיבני שאין לכך מקור. בנוסף כתב לי הג"ר יעקב הלל שליט"א, שלא רק שאין לכך מקור, אלא אף אסור לעשות כן.

אין לעשות כן: מקור שני בו מובא דברי הגר"ח קניבסקי, בספר סגולות רבותינו (עמוד מספר 336) - **שאלה:** האם יש אמת במה שעושים כמה אנשים (וביניהם חרדים), שמוציאים עין הרע שיש לאדם על ידי עופרת. **תשובה:** אין לעשות כן.

מקור שלישי, בו מובא דעת הגר"ח קניבסקי בספר 'אשיחה' תשובות מהגר"ח ק (עמוד 398) - **שאלה:** מי שחושש מעין הרע שאולי עשה לו מאן דהו, האם ראוי לעשות מה שנוהגים להוציא עין הרע בעופרת, ויש אנשים המומחים לכך. **תשובה:** עיין בברכות נ"ה ע"ב.

ובאשיחה (שם הערה מא) - ציטט את דברי הגמ' בברכות דף נה ע"ב מי שנכנס לעיר ומפחד מעין הרע, יאחז אגודל ידו הימנית בידו השמאלית ואת אגודל ידו השמאלית בידו הימנית, ויאמר כך אני פלוני מזרעו של יוסף שלא שולטת בו העין. ולכאורה כוונת הגר"ח קניבסקי שבגמרא שם יש עצה ברורה ואין צורך לחפש עצות חדשות (מ.ש.).

תפילה: ועיין עוד מה שכתב בזה בשו"ת ויצבור יוסף (בר שלום, חלק ג' סימן ס"א) שיש לחוש לעין הרע כפי שמצאנו כמה פעמים בגמ' הענין של עין הרע וסגולות לינצל ממנה, וצריך לזהר אולם לא לפחד יותר מדאי. ואין ללכת למוציאים עין הרע על ידי עופרת או לחש והשבעות, אלא יתפלל אל ד' שיצילנו מעיני בני אדם ויסמוך על ד'.

2. דעת המתירים

מפורש: המקור התורני הקדום שמזכיר בפירוש יציקת עופרת, הוא בשו"ת צמח צדק (חב"ד - או"ח סימן ל"ח) שדן האם בשבת מותר להתיר עופרת בשביל לסלק תולעים, האם זה בכלל סגולה ורפואה בדוקה המותרת בשבת או לא, ועיין שם למסקנא שנוטה להתיר, ומכך שדן רק כלפי שבת רואים שסובר שביום חול ודאי מותר (מ.ל.).

מותר: עוד מצינו בדברי הג"ר שלמה קלוגר בשו"ת האלף לך שלמה (חלק יו"ד סימן רטו), שכתב שאין חשש איסור להוציא עין הרע על ידי שעוה משום דרכי האמורי. וביסס את דבריו על הדרכי משה (סימן קעט) בשם הר"ן דמספק אין לחוש לדרכי האמורי, ומאן לימא לן שזה מדרכי האמורי וישראל למדו מהגויים, אולי הוי להיפך שהגויים למדו מאתנו. ועוד דבדבר רפואה אין בו משום דרכי האמורי.

ותמה על דבריו הג"ר יצחק שטיין שליט"א בקונטרס אל תפנו (עמוד עא), שכל ההיתר של הר"ן הוא בספק אם מרפא ולא בספק אם זה דרכי האמורי שמספק ודאי צריך להחמיר כמפורש ברמ"א, ועוד שבלשון הדרכי משה משמע שמסיק שאסור כדעת הרשב"א ורבינו יונה והמרדכי, ואיך נסמוך להתיר על סמך דיוק לשון בר"ן נגד כל הנך ראשונים. והסיק; אף שמצד הדין יותר נראה לומר שאסור, אולם מכיון שנהגו כן ישראל תמיד וביניהם גדולים וצדיקים יש ללמד זכות עליהם, ואפשר שהוא בכלל דברי החות יאיר (סימן רלד) שכתב וז"ל ולענין הלכה למעשה נראה דכל מה שנתפשט אצל הנשים מנהגו, הנח לישראל דמסתמא נודעו בנסיון, והורה להם מורה להתיר.

מקובל: והנה לדעת המתירים, אין לערער על מה שהיה נהוג בתפוצות ישראל מקדמת דנא, וביותר שלפי המקובל (ישועות מרדכי עמוד 66) מקור המנהג של הוצאת עין הרע בעופרת מיוחס לחיד"א (אכן בספרי החיד"א לא הוזכר). וכן אומר הג"ר רן יוסף חיים מסעוד אבוחצירה שליט"א

מנהג ישראל תורה

תלוי אצל מי...

דעת הרב בן ציון מוצפי שליט"א באופן כללי על כל סוגי הסגולות נגד עין הרע עוד לפני הברור ההלכתי בכל צדדי הנושא; לא כדאי להתעסק בדברים הללו כלל (א.ה. אולי משום סייג שלא יגיעו לאיסורים), ואין צורך לחפש דרכים להוריד עין הרע, וכלשונו - זה לא עין ולא רע, צריכים לקבוע עתים לתורה והיא מגינה על כולנו. תפסיק לחשוש מעין הרע, ולא תיפגע.

בנוסף הוא אומר; יש דברים שאסור בהחלט משום ניחוש ומנהגי וחוקות הגויים וזה עבודה זרה. כגון לזרוק ביצה כנגד עין הרע, או לזרוק ביצה בכניסת הבית ולעבור מעליה. או לעשן את הבית עם "בכור" (סוג אבנים ושרף) נגד עין הרע ולסלק רוחות רעות.

וכלפי הנדון ההלכתי האם מותר להוציא עין רעה על ידי עופרת? השיב דמיונות. לא נכנס ולא יצא...

אולם בכמה משיעוריו אמר הרב מוצפי, שאפשר ללכת ליציקת עופרת להוצאת עין הרע לאנשים מוסמכים שגדולי עולם היו אצלם, ואף הזכיר שמות של אנשים שבירר שיודע שעושים זאת כדת וכדין, אצלם מותר לכתחילה. והוסיף שגם אמא שלו היתה עושה לכל הילדים הוצאת עין הרע בסיר של עופרת, כמו שהיתה מבשלת אוכל לילדים כך היתה מבשלת עופרת להוצאת עין הרע. עכ"ד.

3 כפות מים: אגב, יש עוד דרך (פחות ידועה) להוצאת עין הרע, שיש לברר מה דינה.

וכך סדר עשייתה; שופכים לתוך צלחת 3 כפות מים בלבד, מכניסים את הידים למים, ומעבירים על הפנים 3 פעמים, אחר כך מסתכלים בצלחת ורואים שנהיה יותר מים בצלחת ממה שהיה מתחילה, וכך יוצא העין הרע. ❖

(מרי"ח ניחוח קובץ גליונות תשע"ד עמוד מספר 33) שזה מיוחס להחיד"א, וכל אדם יכול ללמוד בקלות לעשות את הסגולה רק צריך לזה עין טובה.

מסורת: ושמעתי עוד בשם האדמו"ר מתולדות אהרן זצ"ל, שכידוע היה ממליץ מאוד על מנהג זה להוצאת עין הרע, ואמר שזה מיוחס עד לר' חיים מוואלז'ין. ומטו משמיה דהג"ר שלמה זלמן אוירבאך זצ"ל שאין לערער על מנהג זה, שכבר ידוע מדורי דורות. וכן כתב בספר ואין למו מכשול (חלק ב' פרק ו' סעיף י"ב) שמותר להוציא עין הרע על ידי עופרת וכדומה ואין בכך איסור, הואיל וכל דבר שיש בו קבלה ומסורת שהוא פועל לטובה אין לזלזל בו, וכמו שכתב הרשב"א וסיעתו שכל דבר שיש לו מסורת אין לזלזל בו כיון שיסודתו מהררי קודש. וכן מטו משמיה דהגראי"ל שטינמן שליט"א שמותר להוציא עין הרע על ידי עופרת.

ועיין בשו"ת באר משה (חלק ג' סימן ק"י) שכתב להתיר לכבות גחלים נגד עין הרע, על פי דברי המאירי (שבת דף סה: ד"ה המשנה השישית, וכן כתב המאירי פסחים קיג.), ש"דברים המוניים" ו"רפואה המונית" לא נאסרו. ולכן מותר לבן שיש לו געגועים לאביו לצאת בקשרים שהיא 'ניחוש המוני', שנוטל רצועה ממנעל של ימין וקושר לו בשמאל, וזה היה לחש להשקיטו מן הדאגה.

3. גדולי ישראל בעבר ובהווה

שולחים: כך ידוע על הרבה מגדולי ישראל בעבר ובהווה שלא מתנגדים לזה, ואדרבה היו שולחים את מקבלי עצתם ללכת להוצאת עין הרע על ידי עופרת. כפי שידוע על הג"ר ישראל יעקב פישר

זצ"ל, שהיה שולח כסדר עשרות השואלים לעצתו לעשות הוצאת עין הרע על ידי עופרת, וכן האדמו"ר מויזניץ בעל הישועות משה זצ"ל, והאדמו"ר מקרעטשניף זצ"ל, והאדמו"ר מלעלוב זצ"ל היו שולחים לזה.

וכן בזמננו שמעתי על האדמו"ר מבעלז שליט"א, והאדמו"ר מאמשינוב שליט"א, והאדמו"ר מבויאן שליט"א, והאדמו"ר מצאנז שליט"א, והג"ר יעקב אדלשטיין שליט"א רב רמת השרון ושכונת נאות יוסף בבני ברק, והאדמו"רים מויזניץ שליט"א, והגרי"מ שכטר שליט"א, ששולחים הרבה פעמים אנשים להוצאת עין הרע על ידי עופרת ונותנים את ברכתם על כך.

וכתב הג"ר צבי שפיץ שליט"א בספרו 'משפטי התורה' (פרשת משפטים עמוד שפה), שאין בזה שום חשש להוציא עין הרע על ידי עופרת המקובל בכלל ישראל. אמנם חובה לוודא תחילה שאותם האנשים או נשים העוסקים בכך הינם יראי אלקים המקפידים על קלה כבחמורה, ויש להם ידיעה ברורה ונסיון רב בהוצאת עין הרע, וגדולי הוראה סמכו ידיהם עליהם, אז ניתן לפנות אליהם ללא כל חשש.

4. סילוק עין הרע, פחדים, ותולעים....

מניעת תולעים: יציקת עופרת מקובל בקרב הציבור שמוציא עין הרע. אולם מצאנו לו עוד שני שימושים. בשו"ת צמח צדק (או"ח סימן ל"ח) מבואר שמועיל להתיק עופרת בשביל לסלק תולעים, ודן רק מצד הלכות שבת, ומשמע שבימי החול ברור שמותר לעשות כן (מ.ל.).

פחד מכלב: בשו"ת ודרשת וחקרת (חלק ב' יורה דעה סימן כב) נשאל אודות מנהג קדמון מדורי דורות שאם יש פחדים לילדים לוקחים סיר מתכת ומרתיחים בתוכו חתיכת עופרת וכשהוא מתבשל מכסים ראש התינוק במגבת וכדומה, ושמים כלי עם מים מעל ראשו ושופכים את העופרת לתוך המים ומתקשה העופרת בציור משונה כגון ראש כלב או שאר דברים הנמצאים במחשבות של הילד, ועל ידי פעולה זו כל הפחדים נעלמים מהילד כלא היו, והכל על מקומו בא בשלום, ויש לדון האם מותר לעשות כן על פי התורה והוא מסטרא דקדושה או חלילה מצד אחר.

והשיב, הדבר מותר וגם מצוה יש בזה כיון שמועיל הדבר להסיר פחד כפי שהוכח מהנסיון, ואף שכתוב (ירמיהו פרק י"ז פסוק ה') אָרוּר הַגֵּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בְּאָדָם וְשֵׁם בְּשָׂר זָלְעוּ וּמִן ה' יָסוּר לְבוֹ: מכל מקום אם בטוח בד' שיעשה לו תשועה על ידי מעשה זה מותר לכתחילה, ואין בזה שום חשש.

וכן כתב בספר ואין למו מכשול (חלק ב' פרק ד' סעיף ה' בהערה) שכן נהגו לעשות בעדת הבוכרים הי"ו, ואומרים שאכן הדבר מועיל להסיר פחד.

יישר כח! להרב משה שוחט שליט"א, ולהרב דוד שמרלר ומשפחתו שליט"א, על הסיוע הרב בליקוט ועריכת הדברים. חלק ניכר מהדברים מתוך הספר סגולות רבותינו (עמוד 336 ואילך). ❖

'עומק הפשט'

נייד: 052-7687405 | פקס: 02-6507823

הנושא לשבוע הבא גליון מספר 85 יום ג' פרשת לך לך ז' חשון תשע"ז.

היזק ראייה בתוספת בניה – ריש מסכת בבא בתרא דף ב:

ניתן לשלוח – רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

נא לתרום בעין יפה להמשך הופעת הגליונות.

הערות מבני החבורה

זהירות!

למנוע אסון: חשוב לדעת, שיש ליזהר מאוד משאיפת העשן שעולה מהעופרת בשעת ההרתחה, שכן מכל סוגי המתכות העופרת הוא החומר הרעיל ביותר, והגוף אינו מצליח להוציא את העופרת שנשאף לקרבו. אנשים שלא נזהרו וערכו בדיקת דם פשוטה, הרופא ראה בפירוש את כמויות העופרת והברזל שנכנסו לגוף. ויש שבגלל זה התחילו לעשות את הוצאת עין הרע בשעוה, שאינה רעילה כל כך כמו עופרת.

אולם המקובל הג"ר דוד אבוחצירה שליט"א הבטיח לעוסקים במלאכת הקודש, שודאי העופרת לא תזיק למי שעושה זאת בדרך התורה. והוסיף, עופרת ראשי תיבות - רפואה על פי תורה (עופרת גם ראשי תיבות = עין הרע, פחד, רוח רעה, תתפלל). כך גם מחזק מאוד ידי העוסקים במלאכת קודש זו שזה זיכוי הרבים לעזור לצריכים ישועה, וכאשר מגיעים אליו אנשים עם בעיות שונות הוא מורה ללכת למי שיודע להוציא עין הרע באמצעות עופרת בדרך התורה. ❖